

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**NOVÁ NÁBOŽENSKÁ HNUTÍ V SOUVISLOSTI
S DODRŽOVÁNÍM LIDSKÝCH PRÁV**

Bakalářská práce

Datum odevzdání: 11. 5. 2009

Autor: Michaela Nagyová

Vedoucí práce: Mgr. Dagmar Roučková

Abstrakt

Současná společnost je uspěchaná, materialisticky a konzumně zaměřená. Člověk se tak ocitá uprostřed chaotických změn moderního světa, ze kterého se snaží uniknout. V tomto okamžiku se stává snadnou obětí pro různá nová náboženská hnutí, která ho mohou oslovit a nabídnout splnění jeho očekávání. Nový člen náboženské skupiny, který je nestále podporován, se tak stává stále více závislým na novém prostředí, ve kterém se cítí uspokojení. Vůdce NNH dokáže se svou závislou obětí manipulovat a donutit k věcem a činům, které mohou vést k porušování základních lidských práv. Právě proto bylo cílem práce poukázat na to, která lidská práva mohou některá nová náboženská hnutí porušovat, a zmapovat povědomí veřejnosti o dodržování lidských práv u nových náboženských hnutí.

Výzkum byl složen z části kvalitativní i z části kvantitativní. V rámci praktické části výzkumu, z výsledků obsahové analýzy, byla potvrzena hypotéza I: U nových náboženských hnutí se můžeme setkat s porušováním některých lidských práv. V rámci této metody byly analyzovány články z těchto periodik: Právo, Šíp, Mladá fronta Dnes, Lidové noviny, Regionální deníky, a internetového portálu Idnes. V rámci kvalitativní části výzkumu byly realizovány také rozhovory se členy Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi. Výzkumný soubor byl tvořen 5 jedinci, kteří odpovídali na otázky související s jejich učením (např. odmítání krevní transfuze). K získání adekvátních dat pro kvantitativní výzkum byla použita metoda dotazování, technika ankety. Anketa byla určena pro obyvatele města Český Krumlov a České Budějovice, měla potvrdit či vyvrátit hypotézu II: Veřejnost nemá dostatečné povědomí o tom, jaká základní lidská práva mohou některá nová náboženská hnutí porušovat. Po analýze získaných dat byla hypotéza potvrzena.

Bakalářskou práci by bylo možné použít jako materiál určený široké veřejnosti, které by pomohl zvýšit povědomí o nových náboženských hnutích v souvislosti s lidskými právy. Díky tomuto by mohl sloužit také v rámci prevence, které je oblastí NNH stále na nízké úrovni.

Abstract

The current society is fast-moving, materialistic and consumer-oriented. A man thus exists in the centre of chaotic changes of the modern world which he/she tries to escape. At that moment the person may fall an easy victim to new religious movements which may approach people and offer fulfilment of their expectations. A new member of a religious group, who is continually supported, thus becomes ever more dependent on the new environment in which he/she feels contentment. Leaders of new religious movements (Czech acronym NNH) are able to manipulate such dependent victims and force them to things and acts, which may lead to violation of basic human rights. Therefore the purpose of the thesis was to identify those human rights which might be violated by some new religious movements and to map the awareness among the general public of observation of human rights in the new religious movements.

The research consisted of qualitative and quantitative parts. The practical part of the thesis confirmed the hypothesis I: Violation of some human rights may be encountered in new religious movements. This hypothesis was confirmed based on results of the qualitative part of the research, which used the content analysis method. The method was used to analyze articles from the following periodicals: *Právo*, *Šíp*, *Mladá fronta Dnes*, *Lidové noviny*, *Regionální deníky* and the internet portal *Idnes*. The qualitative part of the research also included interviews with members of the religious society Jehovah's Witnesses. The surveyed group consisted of 5 individuals who responded to questions relating to their teaching (e.g. rejecting of blood transfusion). Adequate data for the quantitative research were obtained by an inquiry method – opinion poll. The opinion poll was conducted among the residents of Český Krumlov and České Budějovice and it was supposed to confirm or to rebut the hypothesis II: The general public does not have sufficient awareness of which basic human rights may be violated by some new religious movements. After analyzing the acquired data the analysis was confirmed.

This bachelor thesis might be used as a material for the general public to increase its awareness of new religious movements in connection with human rights.

Consequently, it may also serve in prevention, which is in the area of new religious movements still at a low level.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Nová náboženská hnutí v souvislosti s dodržováním lidských práv* vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne

Podpis studentky:.....

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucí práce Mgr. Dagmar Roučkové za její cenné rady a podporu, kterou mi v průběhu psaní věnovala. Poděkovat bych chtěla také svým rodičům, lidem, kteří se ochotně účastnili výzkumu, a všem, kdo mi neváhali poradit.

Obsah

Úvod	10
1 Současný stav	12
<i>1.1 Nová náboženská hnutí</i>	<i>12</i>
1.1.1 Definice pojmu „sekta“	12
1.1.2 Typologie sekta – církev dle Maxe Webera	12
1.1.3 Pojem „nová náboženská hnutí“	13
1.1.4 Dělení NNH	14
<i>1.2 Lidská práva</i>	<i>14</i>
1.2.1 Náboženská svoboda	15
<i>1.3 Příčina vstupu do nových náboženských hnutí</i>	<i>16</i>
1.3.1 Společnost	16
1.3.2 Jedinec	17
1.3.3 Nová náboženská hnutí	18
<i>1.4 Vlastnosti nových náboženských hnutí</i>	<i>19</i>
1.4.1 Charismatický vůdce	20
1.4.2 Autoritářská mocenská struktura	20
1.4.3 Předepsané chování	21
<i>1.5 Možná nebezpečí nových náboženských hnutí</i>	<i>23</i>
1.5.1 Pozitivní nebo negativní ovlivnění člověka	23
1.5.2 Závislost	24
1.5.3 Izolace	26
1.5.4 Ohrožení zdraví a života	27
1.5.5 Hospodářský a politický vliv	27
1.5.6 Kriminální činy	28
<i>1.6 Charakteristika obětí nových náboženských hnutí</i>	<i>29</i>
1.6.1 Děti, mladí a nová náboženská hnutí	30
1.6.2 Dospělí v nebezpečí	32
1.6.3 Staří lidé a nová náboženská hnutí	32

1.6.4	Z narušené rodiny k novému náboženskému hnutí	33
1.7	<i>Právní zakotvení nových náboženských hnutí</i>	34
1.8	<i>Dokumenty týkající se lidských práv v souvislosti s NNH</i>	35
1.8.1	Všeobecná deklarace lidských práv	35
1.8.2	Listina základních práv a svobod	38
1.8.3	Úmluva i biomedicíně	39
1.8.4	Úmluva o právech dítěte	41
1.8.5	Trestní zákon	42
2	Cíle a hypotézy	44
2.1	<i>Cíle práce</i>	44
2.2	<i>Hypotézy práce</i>	44
3	Metodika	45
3.1	<i>Anketa</i>	45
3.2	<i>Obsahová analýza</i>	45
3.3	<i>Rozhovory</i>	46
4	Výsledky	48
4.1	<i>Anketa</i>	48
4.1.1	Otázka č. 1	48
4.1.2	Otázka č. 2	49
4.1.3	Otázka č. 3	50
4.1.4	Otázka č. 4	50
4.1.5	Otázka č. 5	51
4.2	<i>Obsahová analýza</i>	52
4.2.1	Sebevražda	52
4.2.2	Vražda a trestné činy satanistů	53
4.2.3	Kauza Kuřim	54
4.2.4	Barbora Škrlová	55
4.2.5	Scientologové	58
4.2.6	Lucie a Jan Ditrich Dvorští	58
4.3	<i>Rozhovor</i>	59

4.3.1	Identifikační údaje	60
4.3.2	Členství v Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi	60
4.3.3	Informace o SJ	61
4.3.4	Pozitiva a negativa členství	62
4.3.5	Otázka krevní transfuze	64
4.3.6	Politika a svátky	65
4.3.7	Vzdělání dětí	67
4.3.8	Společnost a NSSJ	68
4.3.9	Otázka financí	69
5	Diskuze	71
5.1	<i>Diskuze ankety</i>	71
5.2	<i>Diskuze obsahové analýzy</i>	74
5.3	<i>Diskuze rozhovorů</i>	77
6	Závěr	82
7	Seznam použitých zdrojů	84
8	Klíčová slova	88
9	Přílohy	89

Úvod

Po roce 1989 začala na území České republiky migrace různých nových náboženských hnutí. S nově přichozími demokratickými myšlenkami získala náboženská společenství volnější pole působnosti a této nové situace řádně využila. Stále více nových lidí se začalo přiklánět k novým náboženstvím a hledat porozumění, které jim společnost nemohla poskytnout.

V dnešní době je kladen stále větší důraz na samostatnost člověka. Svět je plný chaosu, materialismu a individuality. Každý člověk má být odpovědný sám za sebe, každý se ocitá tvář v tvář problému sám. Jak ale může člověk zvládnout všechny nástrahy světa jako osamocené individuum, když je tvor společenský? Kdo by se v současné společnosti, ve které je jedinou hodnotou úspěch, ať to stojí, co to stojí, necítil sám a osamělý? Každý z nás se žene pouze se svým cílem bez ohledu na okolí. A tak člověk zrazený celým světem hledá útěchu v náručí autoritativního vůdce náboženské skupiny. Tato nová náboženská hnutí dokážou člověku poskytnout tolik žádanou ochranu, bezpečí a porozumění. Nabízí mu všechno to, co dnešní moderní svět nabídnout nedokáže.

Po roce 1989 se na naše území otevřely dveře také drogám. Ale v 21. století člověk neustále slyší o problémech dnešní společnosti s drogami. Drogy, drogy, drogy. Už i malé děti se mohou dostat do styku s návykovými látkami. Ale to samé platí i u nových náboženských hnutí. Proč tedy není informovaná veřejnost o drogové problematice stejně jako o problematice nových náboženských hnutí? Proč se o problematice nových náboženských hnutí zatím tolik nemluví? Vždyť nebezpečí, které vyplývá z členství v novém náboženském hnutí, může být stejné a mnohdy ještě větší než nebezpečí vyplývající ze závislosti na návykových látkách. O závislosti na vůdci nebezpečné skupiny, který se snaží svého přívržence zmanipulovat ve svůj prospěch, se ve společnosti nehovoří.

Se začátkem nového milénia, kdy mnoho nových náboženských hnutí hlásá konec světa, se může každý z nás stát jejich novým členem. Každý z nás se může nechat zlákat pro vidinu lepšího a světlejšího zítřka. Žijeme v době civilizační krize a jsou

jedinci, pro které je svět nepochopitelný. Když pak uvěří, že nějací vesmířané před blížící katastrofou chystají pro lidstvo evakuační lodě, může je to oslovit natolik, že vstoupí do náboženského hnutí. Proto by se měla společnost a stát začít více zabývat problematikou nových náboženských hnutí a hledat možné preventivní kroky, které by varovaly možné adepty před vstupem do těchto skupin.

Touto prací bych chtěla poukázat na možné nebezpečnosti nových náboženských hnutí. Každý člen (ať už současný nebo bývalý) potřebuje pomoci vymanit se ze závislosti na skupině, a možná je ještě důležitější prevence. Společnost by měla hovořit o možném nebezpečí, které souvisí se vstupem do náboženské skupiny. Měla by také pomáhat lidem, kteří se už v náboženské společnosti nacházejí a snaží se najít cestu ven. Vždyť se tento problém může týkat kdykoli kohokoli z nás. Bohužel i přes skutečnost, že členem nového náboženského hnutí může být dospělý, senior, dítě, vyučený, vysokoškolsky vzdělaný, prostě kdokoli, v současnosti existuje pouze několik organizací a institucí, které by se orientovali na problematiku nových náboženských hnutí.

1 Současný stav

1.1 Nová náboženská hnutí

Pojem nová náboženská hnutí (dále jen NNH) pochází z anglického new religious movement, čili NRM. Jako nová náboženská hnutí obvykle označujeme skupiny a organizace, které stojí mimo hlavní proud církví velkých světových náboženství. Jestliže některé organizace věří, že jen oni vyznávají tu „pravou“ víru a že jen oni mají pravdu, tedy všichni ostatní se musí automaticky mýlit (a to včetně náboženského hlavního proudu a všech ostatních vyznání), pak ji lze nazvat novým náboženským hnutím, sektou, kultem či alternativním náboženstvím (2).

1.1.1 Definice pojmu „sekta“

Slovo sekta je odborným pojmem i nadávkou. Negativní chápání pojmu „sekta“ zesílilo po listopadu v roce 1978, kdy příslušníci náboženského hnutí Svatyně lidu spáchali hromadnou sebevraždu. Díky mediálnímu ohlasu na tuto událost nabylo slovo „sekta“ smysly extrémního zneužívání a manipulace s lidmi (42).

Veřejnost tak definuje sektu jako nebezpečnou skupinu fanatiků, která negativně ovlivňuje osobnost nebo zdraví člověka a snaží se mu vštípit některé extrémní zásady nebo rituály. Tato skupina se také vyznačuje sociálně problémovým chováním. Některé sekty mají dokonce sklon k násilným jednáním v podobě hromadných sebevražd nebo teroristických útoků. Jedná se tedy o organizace, které mohou porušovat lidská práva v oblasti svobodného rozhodování, nakládání s hmotnými statky a v některých případech i se životem (12).

V odborných diskuzích má však pojem „sekta“ neutrální charakter. Tento pojem dokonce patří mezi základní pojmy sociologie náboženství, který poprvé použil zakladatel sociologie Max Weber. Max Weber zpracoval protiklad mezi „církevní“ a „sektářskou“ orientací (42).

1.1.2 Typologie sekta – církev dle Maxe Webera

Většina pokusů o klasifikaci náboženských skupin má své kořeny v sociologii Maxe Webera. Weber také používal pojmy sekta a církev a chápal je jako příklady

ideálních typů, které umožňují náboženským organizacím vzájemně se srovnávat. Základním hlediskem při konstituci těchto pojmů byl aspekt členství (39).

Max Weber chápal církev jako inkluzivní organizaci, do které se člověk narodí. Členství v církvi tedy není spojeno s vědomým výběrem. Není to žádná skupina vyvolených, ale naopak skupina hříšníků, kteří hledají odpuštění. Církev je nositelem spásy spojené se svátostmi, které Weber chápe jako dědictví přenositelné z generace na generaci. Významnou roli při fungování církve hraje tradice, která je zdrojem posvátné autority (39).

Sektu Weber chápe jako exkluzivní sociální skupinu, ve které členství není dáno narozením, ale je výsledkem svobodné volby. Tato volba však není ještě spojená s přijetím do skupiny. Pro vstup členů má sekta jasně daná kritéria, mezi které patří například dodržování jasně daných pravidel a norem, vysoká míra identifikace s danou skupinou i s jejím posláním, a požadavek aktivní participace. Důležitým faktorem je také pocit vyvolenosti, který je všem členům této exkluzivní sociální skupiny společný (39).

1.1.3 Pojem „nová náboženská hnutí“

Pojem „sekta“, který je vnímán jako negativní označení, je v současné době nahrazován deskriptivním pojmem „nová náboženská hnutí“ (42). Pojmy jako sekta či kult jsou emocionálně zabarvené, proto se v současné době stává nejpoužívanějším právě nehodnotící označení NNH. Nové náboženské hnutí tedy zahrnuje zastaralé a již dávno neodpovídající výrazy – sekta, kult (51).

Nové náboženské hnutí se dá definovat z hlediska sociologického, teologického, kriminologického a psychologického. Definice z hlediska teologického vymezuje NNH jako organizovanou skupinu religiózně zaměřených lidí s dogmaticky nekonvenčními názory na úlohu a postavení člověka ve společnosti, založená na kultu osobnosti, s výraznou psychickou manipulací osobnosti, založenou na rozložení osobní identity jednotlivce, vedoucí až k vytvoření duševního otroctví a absolutní závislosti na vůdci skupiny (12).

Psychologové definují NNH jako skupinu, která mění jednání jednotlivce a také jeho psychologický pohled na svět. Ze sociologického hlediska se dá NNH definovat jako skupina, které vybočuje z norem dané společnosti. Z kriminologického hlediska zní definice takto: NNH jsou taková náboženská seskupení, která dlouhodobě působí na sebehodnocení jednotlivců takovým způsobem, že u těchto lidí dochází k psychické újmě, která bývá charakterizována především ztrátou individuality, sníženým sebevědomím, sníženou schopností žít samostatně mimo skupinu a bez jejího vůdce. Mají strach z vnějšího života mimo skupinu. U mladých lidí dochází ke změnám osobnosti, často i v důsledku ovlivňování jednotlivce specifickými metodami nátlaku, sugescí, rituály, izolací, půstem a dalšími (12).

1.1.4 Dělení NNH

John Butterworth hovoří o tom, že NNH lze rozdělit do čtyř hlavních skupin. Jsou to sebezdokonalovací skupiny, jejíž členové usilují o sebepoznání a zdokonalení své osobnosti. Příkladem může být Scientologická církev, jejímž hlavním cílem je rozvinutí intelektuálních schopností a sebepoznání člověka. Dále jsou to východní skupiny, například Misie božího světla, jejíž členové věří, že mystický Východ poskytuje plnohodnotnější život než materialistický Západ (13).

Příkladem sjednocovací skupiny může být Církev sjednocení (Moonové), která si z různých náboženství vybrala prvky, které se týkají pravdy, a prohlašuje, že je všechny bude dodržovat. A nakonec existují z křesťanství vycházející skupiny, jako jsou Boží děti nebo Cesta, které se zpočátku jeví jako ryze křesťanské, ale natolik zdůrazňují vlastní dodatky k učení, že je nelze nazývat křesťanskými. Boží děti tvrdí, že jedině oni jsou jediní skuteční následovníci Boha (13).

1.2 Lidská práva

Lidská práva jsou souhrnem základních práv a svobod, která jsou deklarována každé lidské bytosti. Základní lidská práva a svobody jsou v České republice garantovány samotnou Ústavou České republiky (38), Listinou základních práv a svobod (47) a řadou mezinárodních závazků České republiky jako jsou Všeobecná

deklarace lidských práv (45), Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny (36), Úmluva o právech dítěte (37) a další. Lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti i v právech (47).

Důležitým ustanovením pro ochranu lidských práv je článek 1 Listiny základních práv a svobod, podle něhož jsou základní práva a svobody nezadatelné, nezcižitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. Základní práva a svobody jsou zaručovány všem občanům bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Listina základních práv a svobod dále deklaruje, že nikomu nesmí být způsobena újma na právech pro uplatňování jeho základních práv a svobod (47).

1.2.1 Náboženská svoboda

V souvislosti s tématem bakalářské práce je vhodné zmínit, že mezi základní lidská práva patří také náboženská svoboda. Svoboda vyznání je základním lidským právem, které vyjadřuje svobodu člověka v jeho duševní a duchovní sféře. V právních předpisech je tato svoboda obvykle spjata se svobodou svědomí a svobodou myšlení. Nositelem náboženské svobody je každý člověk. Právní řády jednotlivých zemí i mezinárodní smlouvy uznávají právo rodičů usměřňovat své děti ve výběru a praktikování náboženství přiměřeně jejich věku. Za subjekty náboženské svobody bývají též pokládány církve a náboženské společnosti (45,47).

Zakotvení náboženské svobody v právu České republiky je v Listině základních práv a svobod, v článku 15 a 16, které každému zaručují svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání. V článku 16 je zakotveno, že mohou být náboženská práva zákonem omezena, pokud by se jednalo o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu veřejné bezpečnosti a pořádku, zdraví a mravnosti nebo práv a svobod druhých (47).

1.3 Příčina vstupu do nových náboženských hnutí

Proč jsou NNH tak úspěšná při získávání nových členů i vzhledem k tomu, že existují možná nebezpečí, která přímo souvisí se členstvím v takové skupině? Jak se vůdcům sekt vůbec podaří změnit lidi natolik, aby se stali hadrovými panenkami, se kterými si může kdokoli pohrávat? Jedním z představitelů, který se zabývá daným problémem, je Steven Hassan, který studoval v USA psychologii a byl také sám členem Moonovy sekty (Církve sjednocení). Když po mnoha těžkostech našel cestu ven ze skupiny, začal přemýšlet nad tím, jak se vůbec mohl stát členem zhoubného společenství (46).

1.3.1 Společnost

Po roce 1989 došlo na území České republiky k obnově demokratických poměrů. Byly vydávány právní předpisy, na jejichž základě mohly být státem uznány nové církve a náboženské skupiny. Skutečným průlomem bylo vydání zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Tento zákon ve své příloze obsahoval seznam osmnácti církví a náboženských společností, které ze zákona nebo na základě souhlasu státu mohly působit na území České republiky (dále jen ČR). Navíc právě v této době pronikalo do ČR značné množství dosud neznámých náboženských hnutí a kultů (26).

Vedle vyvíjející se situace po roce 1989 může být dalším důvodem, proč se stále více lidí stává členy některého náboženského hnutí, sama společnost. Mnozí lidé jsou nespokojeni se situací v politice, ve které člověk útěchu nenajde. Věda odhaluje ještě více problémů, než je sama schopna vyřešit. Celá společnost zastává mechanický a materialistický názor na člověka a to způsobilo, že člověk potřebuje hledat vlastní identitu. I budoucnost se jeví děsivě. Hrozí nukleární válka a vyčerpání přírodních zdrojů. Lidé tak hledají pomoc. Pomoc mohou najít právě v některé náboženské skupině. NNH nabízí člověku skutečný zájem a organizovaný a věrohodný systém, do kterého se člověk může zapojit a najít identitu (13).

1.3.2 Jedinec

Pro vstup do skupiny se rozhodne člověk sám. Může ho k tomu vést řada důvodů. Podle Hushnera žije člověk ve světě dobra a zla, a proto je jeho život bolestný a složitý. Člověk dokáže lépe snášet bolest a zklamání pokud věří, že to má nějaký důvod a smysl, a pokud na své problémy není sám. To je důvod, proč se člověk stále častěji přiklání k různým náboženským hnutím. Někomu náboženská společnost ukazuje i smysl budoucnosti, smysl žít dál. Ukazuje cestu, po které se má ubírat, aby překonal životní tragédie. Život se má žít pro něco, a ne proti něčemu. Víra v nějaké náboženství samo o sobě v člověku posiluje vědomí, že jeho život má smysl. Věda dokáže člověku popsat, co se stalo, ale už mu nedokáže duševně pomoci, proto existuje náboženství (16).

Podle údajů odborníků roste nejen počet náboženských kultů a jejich přívrženců, ale bohužel také přibývá počet hromadných sebevražd v rámci NNH. Důvod je jasný. Lidé mají čím dál víc potřebu hledat alternativu ke konzumnímu způsobu života. Snadno tak podléhají apokalyptickým vizím, protože svět, který je v současnosti přetechnizovaný a přelidněný, se neustále stává méně vhodným místem pro život. Tak člověk následuje svého vůdce, který jako řešení vidí odchod z tohoto světa (15).

Vágnerová (2008) uvádí, že existuje mnoho různých motivů a důvodů, které vedou k připojení k náboženské skupině, ty jsou následující: potřeba transcendentního zakotvení života, která může být posílena aktuální společenskou tendencí ke zdůraznění konzumu. Základem je potřeba přesahu přítomnosti, získání něčeho trvalého, jistého a nezpochybnitelného aktuálními výkyvy, něčeho, co by mohlo sloužit jako životní opora. Druhou potřebou je potřeba kořit se a potřeba oddanosti. Jedná se o tendenci být vázán k něčemu, co má takovou hodnotu, aby stálo zato být jí oddán. Taková vazba slouží zároveň jako zdroj bezpečí a jistoty. Jako třetí uvádí potřebu jistoty a řádu. Rozlišujeme jistotu emoční, která je saturována přijetím určitou skupinou, a jistotu kognitivní, kterou uspokojuje jednoznačně platné učení, ze kterého vyplývají jasná morální pravidla. Čtvrtou potřebou je potřeba autority, která znamená být veden a někdy i tendence zbavit se odpovědnosti za svá rozhodnutí. V adolescentním věku se jedná o hledání vlastní identity a její přechodné skupinové

varianty. Únik od autority rodičů k ještě přísnější autoritě vůdce NNH znamená, že se dospívající snaží osamostatnit, ale zatím není schopen přijmout nezávislost a s ní spojenou odpovědnost. Pátou potřebou je potřeba akceptace a sociálního zakotvení. Náboženství poskytuje jedinci duchovní hodnoty i sociální zakotvení, které jsou dané příslušností ke skupině. Společenství slouží jedinci jako opora jeho identity a umožňuje mu sdílet určité prožitky a zkušenosti s jinými lidmi. Toto emoční přijetí se pak může stát důležitou složkou sebepojetí jedince. Šestou potřebou je potřeba seberealizace a potvrzení vlastního významu, která může být saturována nabídkou možností rozšířit svůj psychický potenciál, lépe využít svých schopností apod. K potvrzení vlastního významu může člověku sloužit i pocit privilegovanosti, který poskytuje členství v náboženské skupině. Sedmou potřebou je potřeba intenzivního a autentického prožitku. Hlavně u mladých se objevuje potřeba autentického citového prožitku, který by je vytrhl ze stereotypu a nudy běžného života. Běžný život podle jejich názoru žádné skutečné zážitky neposkytuje. Osmou potřebou je projev protestu a potřeba úniku ze světa. Skutečnost, že se o těchto skupinách mluví jako o něčem škodlivém a nežádoucím, paradoxně zvyšuje jejich přitažlivost u mládeže. Členství v odmítané organizaci je vyjádřením nekonformity a protestu (40).

1.3.3 Nová náboženská hnutí

Hlavní příčinou vstupu do NNH se může stát sama skupina, která člověku nabízí to, co ve společnosti nenachází. Vůdce NNH dodává lidem pocit, že členové jeho skupiny patří ke zvláštní a vyvolené skupině, k elitě. Pokud někdo uvěří, že se může stát součástí výjimečného společenství, pak vstoupí do NNH. Členové NNH jsou přesvědčeni o své vlastní důležitosti, přejímají tak mnoho úkolů, ze kterých mají potěšení. Vůle jejich vůdce, kterého uctívají jako boha, je jejich zákonem. Pokud se členové podřizují vůli jejich vůdce, může je to přiblížit k blaženosti, po které touží (46).

Pro mnoho lidí se náboženská skupina stává náhradou rodiny a okruhu přátel. Stává se pro něj skupinou, v jejímž středu se člověk cítí v bezpečí. Pokud je tedy člověk na základě dobrých výkonů v takové skupině vyzdvihován a chválen, těší ho to a je

na sebe hrdý. Vůdce NNH se snaží o to, aby každá chvála a každé zvýhodnění bylo zvláště cenné. Aby členové takovou chválu a ocenění získali, musí se zvláště těžce namáhat (46).

Chválou se nešetří u nováčků v počátečních fázích jejich členství. Nový člen se cítí ve středu společenství v bezpečí, je zde oceňován. Jeho myšlenky, že je konečně akceptován a že ho má někdo rád, jsou velice žádoucí. Protože většina lidí, kteří se k náboženské skupině přidávají, mají v běžném životě problémy, je pro ně chvála a projevy lásky něčím výjimečným a zvláštním. Pocit bezpečí a toho, že je o něj dobře postaráno, nového člena velice pevně ke skupině připoutá. Proto okruh lidí, ve kterém člověk pociťuje ochranu a lásku, nechce dobrovolně opustit (46).

1.4 Vlastnosti nových náboženských hnutí

Nová náboženská hnutí, ať už na členy působí kladně či zhoubně, mají mnoho charakteristik. Odilo Štampach (1995) hovoří o těchto charakteristických rysech NNH: uzavřenost, která pramení z pocitu, že svět je nebezpečný a proto je nutné styk s vnějším světem co nejvíce omezit, fundamentalismus (primitivní přístup k pramenům, například k Bibli), autoritářství a utajování organizační struktury i vlastní nauky při misijním působení (34).

Ronald Enroth (1994) shrnuje charakteristické znaky NNH do devíti bodů, které zní takto: vůdce, který autoritativně vyžaduje naprostou oddanost, vyznání a hodnoty skupiny jsou v protikladu k vyznání a hodnotám převládající kultury, pocit výlučnosti skupiny, řada zákonů a pravidel, důraz na pocity a emoce, pocit pronásledování, strach ze sankcí a trestů za neposlušnost, tajnůstkářství a odpor proti duchovním církve. Enroth uvádí, že náboženská skupina nemusí mít nutně všechny uváděné znaky (8).

Z výše zmíněných charakteristických vlastností NNH pro potřeby své bakalářské práce uvádím tyto tři znaky: charismatického vůdce, autoritářskou mocenskou strukturu a neměnné zákony. V knize O sektách je uvedeno, že pokud má společenství všechny tyto tři vlastnosti, pak může být tato společnost nazývána novým náboženským hnutím (25).

1.4.1 Charismatický vůdce

Aby mohlo být společenství označeno jako nové náboženské hnutí, musí mít žijícího, charismatického vůdce, který se chová a mluví velice přesvědčivě a chce k sobě lidi připoutat. Takoví vůdci o sobě často prohlašují, že jsou bohy nebo božími posly na zemi a že mají zvláštní nadání nebo talent zacházet se silami, s nimiž běžní lidé nedokáží zacházet. Tito lidé někdy dokonce tvrdí, že jsou ve spojení s duchy zemřelých, že mají zvláštní léčitelské schopnosti, nebo že dokáží číst myšlenky svým věřícím. Jsou přesvědčeni o své neomylnosti (25).

Výroky zakladatele, vůdce, mesiáše nebo jiných orgánů jsou považovány za závazné a nezpochybnitelné. Díky této silné autoritě dochází k absenci svobody. Vůdce není pouze autoritou v určitých otázkách, ale naopak si činí nárok předepisovat recepty na všechny oblasti života a to do té míry, kdy svým přívržencům nenechává prostor pro individuální rozhodování. Poté se může vnějšimu pozorovateli zdát, že se všichni členové skupiny chovají jako by byli „naprogramovaní“, že jsou bez schopnosti vlastního úsudku, bez ochoty pohledět na cokoli, co se týká jejich skupiny, s nadhledem či s odstupem (44).

Vůdce se silným charismatem dokáže členy NNH přesvědčit k tomu, aby dělali věci, které odporují jejich představám o dobru a zlu. Tito lidé, kteří by sami od sebe nikdy nepocítili potřebu někomu ublížit, jsou pak schopni někoho mučit nebo jej i zabít. Mnoho vůdců také věří, že mají právo užívat násilí k tomu, aby si udrželi poslušnost svých poddaných, poněvadž jsou přesvědčeni, že oni i jejich rozhodnutí jsou svatí, a tím pádem nad zákonem (25).

1.4.2 Autoritářská mocenská struktura

Pokud někdo vstoupí do NNH, očekává se od něj, že bude bezvýhradně poslouchat svého vůdce. Tento vůdce ustavuje zákony a nařízení, které obvykle předepisují všechno: od toho, co mají a nemají členové společenství jíst, s kým smí a nesmí mluvit až po to, kolik mají mít dětí. Členové společenství tak mívají přesně naplánovanou každou minutu dne (25).

Koncentrace moci v rukou jednoho člověka vede k tomu, že jsou informace šířeny pouze z jednoho centra. Tato skutečnost je důvodem, proč nebývají obvyklé žádné spontánní lokální aktivity, proč se členům silně nedoporučuje sledování televize, poslech rozhlasu, četba knih, novin či časopisů, které neprošly schválením těch, kteří stojí v hierarchii skupiny alespoň o jeden stupeň výš (44).

Lidem, kteří potřebují pevný řád a kteří chtějí, aby jim někdo říkal, co mají dělat, takové podmínky často vyhovují. Poslušnost autoritám nevnímají jako omezení, ale spíše jako úlevu. Tato poslušnost odnímá břemeno rozhodování a odpovědnosti za nesprávná rozhodnutí. Odpovědnost za každého člena hnutí nese autorita, která je z náboženských důvodů nezpochybnitelná a poslušnost k ní se může stát únikem od povinností a rozhodování dospělého člověka (44).

Nebezpečné společenství klade důraz na to, aby její členové bezpodmínečně poslouchali a na nic se neptali. Pokud však tento zákon členové poruší, bývají potrestáni. Problémem je, že svobodu myšlení a jednání poskytuje svým členům jen málo NNH. Jen málokterá společnost umožňuje svým členům nesouhlasit s jejími zákony a opustit ji v případě, že se cítí být potlačováni nebo se neshodují s jejím učením a zvyky. Jen málo věřících se může vrátit k původnímu stylu života bez větších obtíží (25).

1.4.3 Předepsané chování

Jelikož víra, zvyky a hodnoty nových náboženských hnutí se často liší od běžného vnímání společnosti, bývají členové těchto organizací obvykle označováni za podivíny, za odpadlíky společnosti, někdy dokonce i vlastními rodinami. Platí to obzvláště pro ty, kteří se jinak oblékají nebo chovají. Ona situace posiluje v členech náboženských skupin pocit, že všichni, kdo nejsou součástí jejich společenství, jsou nepřátelé. A autoritářští vůdci dělají všechno možné pro to, aby strachu z vnějších pronásledovatelů využili a donutili své věřící k větší poslušnosti (25).

Někteří vůdci zdůrazňují, že jejich věřící musí žít v uzavřené izolované komunitě bez styku s okolím, dokonce i se svou vlastní rodinou, protože kontakt s těmi, kteří nepřestoupili na správnou víru, je kazí. Členové NNH se tomuto požadavku

podřizují, neboť věří, že jsou lepší než nevěřící, a protože se bojí, že kontakt s nimi by narušil jejich duchovní soustředění. Mnoho vůdců tak podporuje u svých věřících pocit nadřazenosti nad těmi, kteří učení jejich skupiny neuznávají (25). Vzbuzují tak u svých členů pocit výjimečnosti, který je dán buď zvláštním a jedinečným poznáním, jehož se jim údajně dostalo, nebo posláním, k němuž byli vyvoleni (44).

Díky přesvědčení, že okolní svět je veskrze zlý, a následně izolaci od ostatních, jsou členové společenství připoutáváni pevněji ke skupině, neboť ta je jediným místem pro uplatnění potřeby lásky, jediným prostředím, v němž nalézají vlastní sebedůvěru a příslušnost. Také díky neměnným zákonům poskytuje skupina svým členům hluboce prožívaný pocit identity, spokojenosti a správného života i iluzi bezpečí a jistoty. Vzhledem k tomu, že členové NNH nemají možnost srovnání s názory a životem lidí venku, jejich představa o světě a jeho realitě se brzy zúží na to, v co mají věřit podle návodu svého vůdce, a jejich myšlenky se stanou snadno ovladatelné (25).

Nová náboženská hnutí cílevědomě a trpělivě budují ve svých členech představu nebezpečného nepřítele v podobě vlády, rodiny, „systémů“ tohoto světa, který je neustále pronásleduje a před nímž je nutno mít strach. Pocit strachu může být vyvolán i pravdivými, avšak mnohdy zkreslenými informacemi o přírodních katastrofách, světové ekologii, ekonomice či jiných globálních problémech. Všechny tyto obavy pomáhají dokreslit černobílý obraz světa. Vše ve „světě“ skupiny je dobré, vše mimo tento svět je zlé, zkažené, povrchní a podléhající zkáze (44).

Silná autorita umožňuje členům náboženských skupin zažívat pocit moci a důležitosti. Pro někoho může být lákavé příslušet k organizaci, která dříve či později bude vládnout nad tímto světem a která dává klíče k řešení všech jeho problémů. Protože se tato hnutí stávají pro člověka místem, kde je obklopen lidmi, kteří ho oceňují a kteří mu projevují lásku, místem, kde jsou bezproblémové vztahy mezi lidmi, dochází ještě k větší izolaci od okolního světa. Toto tzv. bombardování láskou musí probíhat v dostatečné intenzitě, aby člověk přijal zákony a učení za své, což by mu umožnilo splnit všechny jeho základní potřeby (44).

1.5 Možná nebezpečí nových náboženských hnutí

V souvislosti se NNH se často hovoří o jejich možné nebezpečnosti. Nebezpečnost je ovšem natolik široký pojem, že je dobré ho rozčlenit do několika okruhů. Navíc bývá v mnoha případech hledisko nebezpečnosti značně subjektivní (12,44).

1.5.1 Pozitivní nebo negativní ovlivnění člověka

Náboženství může člověka ovlivnit jak pozitivně, tak také negativně. V pozitivním smyslu může člověku ukázat novou dimenzi života, která představuje stabilní rámec přesahující materiální svět a harmonizující jeho psychiku, obecný smysl života i jeho směřování. Náboženství poskytuje určitý řád a nabízí způsoby, jak bychom mohly interpretovat a zvládat různé problémy. Náboženství však může být zneužito, stejně jako cokoliv jiného. Může člověka zásadním způsobem deformovat a nastolit mu řád, který mu bude přinášet utrpení a bude narušovat mezilidské vztahy (40).

Vojtíšek (1998) hovoří o určitých „lidských právech“ v oblasti náboženských skupin, jejichž zachování pomůže jedinci rozlišit mezi důvěryhodnými skupinami a skupinami, u nichž je možné obávat se nebezpečí. První právo je právo na všechny informace. Každý má právo znát organizační strukturu skupiny, zdroje jejího financování, jméno zakladatele atd. Organizaci, která je spolehlivá a čestná, by takové otázky vadit neměly. Naopak bychom měli zpozornět, pokud se nám dostane odpovědi typu: „My nemáme žádný název, my jsme prostě jenom přátelé.“, „My nenavazujeme na žádnou tradici.“. Tyto odpovědi vytvářejí jakousi informační „mlhu“. Druhé právo je právo na individuální poznání. Každý má právo na svobodné zpracování informací bez omezování kritického úsudku např. únavou (při dlouhých seminářích s velkým množstvím informací), umělou láskou (od „milovaného“ člověka přijímáme informace méně kriticky), drilem (systémem otázek a předem připravených odpovědí), strachem atd. Třetí právo je právo na individuální víru. Každý má právo na diskuzi a pochybnosti, které se v sektách neuznávají, protože jsou považovány za projevy malé víry a nedostatečné oddanosti. Čtvrté právo je právo na rozum. Některé nebezpečné skupiny upřednostňují imaginaci a intuici před rozumovým poznáním. Páté právo je

právo autenticky prožívat své pocity. V některých nebezpečných skupinách bývají problémy jejich členů bagatelizovány, odsouvány do pozadí a potlačovány. K odstranění jejich problémů je doporučována větší víra a oddanost. Šesté právo je právo na přirozené prostředí. Některé náboženské skupiny odsuzují a ruší jakékoliv vztahy svých členů k rodině a přátelům. Tyto vztahy jim nahrazují vztahy s jinými příslušníky skupiny. Častá je myšlenka těchto skupin pohrdat těmi, kdo nejsou členy jejich skupiny. Sedmé právo je právo na plastické vidění světa. Některé skupiny omezují komunikaci svých členů s okolím, svět vnímají černobíle a veškeré podněty pro život skupiny přicházejí přímo od vůdce skupiny. Osmé právo je právo na důstojný odchod. Některé skupiny odchod svých členů velice dramatizují (44). Tito tzv. odpadlíci mohou být členy skupiny trestáni, znevažováni a prohlašováni za hříšníky. Členové skupiny, kteří s nimi byli dříve dobrými přáteli, s nimi přerušují veškeré kontakty (46).

1.5.2 Závislost

Nejčastěji se v souvislosti s možným nebezpečím nových náboženských hnutí hovoří o závislosti jejich členů na vůdci či na organizaci, která může způsobit i újmu na zdraví či ztrátu života (44).

Abgrall (1999) hovoří o dvojím poutu závislosti, které se u stoupců NNH objevuje. Ideologická závislost, která je získávána prostřednictvím myšlení skupiny, a sociální závislost, která se projevuje příslušností k nové skupině, která své přívržence stmeluje a izoluje od okolního světa. Pokud v důsledku závislosti dochází k zásadnímu omezení v různých oblastech života, k psychické deformaci, biologickému poškození jedince a k ohrožení dalších lidí, pak můžeme tuto závislost považovat za patologickou (1).

Závislost na náboženské skupině bývá srovnávána s drogovou závislostí (12). Stejně jako při drogové závislosti začíná všechno i zde fantastickým „šlehem“, báječným zážitkem zvláštního druhu. Všechny problémy se zdají vyřešené, osobní vztahy jsou opět v pořádku, všechny trampoty jsou tytam. Podobně jako po první dávce heroinu, tak i po první návštěvě ve skupině si člověk připadá jako v sedmém nebi. „Je

to fantastické! Ti lidé jsou všichni bezvadní!“ Člověk je fascinován, nadšen a přesvědčen, že se mu dostává spásy a ukázky řešení jeho problémů (3). Je možné i říci, že závislost na skupině je v určitém slova smyslu horší než závislost na droze, protože v případě drog si závislý většinou uvědomuje vážnost situace a dává za pravdu okolní společnosti. Naopak závislý na NNH si žádnou potřebu pomoci nepřipouští, nesouhlas okolí si vykládá jako potvrzení správnosti své cesty (44).

K pocitu úžasného štěstí, kterým začíná každá kariéra v náboženské skupině, nedochází náhodou. K pocitu štěstí dochází díky vedení skupiny, které využívá všemožných psychotriků. K oblíbeným pomůckám patří tzv. „Love bombing“ (tzv. bombardování láskou), při níž je oběť zahrnována přemírou lásky a porozumění (3). Pro ty, kteří za kritérium kvality života pokládají štěstí, je potřeba zdůraznit, že lidé v NNH bývají v prvních fázích šťastni. Jejich stav je možné přirovnat k silné zamilovanosti. Lidé objevují smysl života, připadají si důležití a seberealizovaní, díky „své“ skupině se jim podařilo nalézt sebe nebo chytit „druhý“ dech (44).

Po okamžicích blaženosti a štěstí však přicházejí těžké chvíle. Místo očekávaných báječných zážitků se dostávají nuda, nezáživná práce pro skupinu a nekonečné plahočení. Člověk neslyší nic jiného, než jak je špatný a hříšný. Snaží se tak zvýšenou pílí, disciplínou a oddaností dosáhnout toho, aby byla opět uznána za vyvolenou a „hodnou“ účasti na vytouženém zážitku. Vůdci však nesmí připustit, aby oběť zůstala trvale neuspokojená, jinak by chtěla jejich skupinu velmi rychle opustit. Proto je oběti třeba jednou za čas předhodit malé sousto blaženosti, po němž chňapne jako hladový pes. Pak vůdce zase rychle přitáhne uzdu. Oběť (podobně jako lidé závislí na drogách) se tak neustále zabývá v duchu tím, jak se co nejrychleji dostat k dalšímu „šlehnutí“. Je pro to ochotna udělat nebo snášet skoro všechno, jen aby mohla znovu prožít stejný pocit štěstí jako na začátku, kdy do skupiny přišla. Celý tento proces se nazývá metoda cukru a biče (3).

Na druhou stranu je ale třeba říci, že sektě nepodléhají členové vždy bezvýhradně. Alespoň v některých případech si zachovávají kritické myšlení, i když ne všichni do stejné míry a také ne stejně ve všech životních situacích (12). Naděje, že člověk dosáhne prozření a že bude chtít opustit skupinu, tedy vždy trvá (44).

1.5.3 Izolace

Za další možné nebezpečí NNH je označována sociální a společenská izolovanost. Okolí člověka, který se stane členem hnutí, velmi často nelibě nese odcizení, ztrátu pozitivních vztahů a komunikační „zed“, která mezi ním a jeho nejbližšími vyrostla. Běžným se tak stává chlad v rodině a ztráta přátel. Rodiče bývají označováni např. jako „biologičtí rodiče“ (Církev sjednocení), „zploditelé“ (imanuelité) či „utlačovatelské osoby“ (Scientologická církev) (12).

Se členstvím v náboženské skupině často souvisí také opuštění školy či zaměstnání a rezignace na další odborný růst. Protože po opuštění NNH má „odpadlík“ nízké sebevědomí, trpí nejistotou při osobních kontaktech a potížemi při navazování vztahů, je jasné, že ho společenství poznamenalo i na dobu, kdy by ji už případně opustil. Odchod ze skupiny je tak považován za jeden z nejvíce traumatizujících zážitků, v některých případech se dokonce neobejde bez psychiatrické pomoci (12).

Na druhou stranu existuje procento lidí, kteří o izolaci stojí. Příkladem mohou být lidé pocházející ze špatného rodinného zázemí, kterému se člen skupiny snaží utéct, nebo lidé z příliš milujícího a omezujícího prostředí, od něhož se snaží osvobodit a emancipovat se tak. NNH se pro člověka stane sítí, která ho zachytí a poskytne mu do jisté míry kvalitní sociální zázemí. Příkladem může být Náboženská společnost Svědkové Jehovovi, která je schopna vyzdvihnout celou řadu lidí ze společensky problémového prostředí, hlavně z řad alkoholiků (44).

Z hlediska izolace jsou NNH považována za nebezpečná především pro děti, které v jejich prostředí vyrůstají. Bývají vystavovány důsledkům nábožensky motivovaného experimentování rodičů, např. tak, jak je tomu v Rodině, která hlásá „sexuální revoluci“, která se týká nejen dospělých, ale také dětí (44).

V případě komunitního způsobu života rodičů nebezpečí pro děti vzrůstá. V komunitách se setkáváme s nechutí rodičů posílat své děti do „světské“ školy. Může se tak stát, že dítě nepřijde řadu let do styku s jiným prostředím, které se nachází mimo skupinu, a může mu tak chybět množství podnětů, které jsou v ostatní populaci běžné. K velice radikálnímu řešení přistoupili rodiče, kteří jsou následovníky Parsifala

Emanuela, kteří své děti odmítli do školy posílat. Z tohoto důvodu byli v minulých letech stíháni za „ohrožení mravní výchovy mládeže“ (44).

1.5.4 Ohrožení zdraví a života

Další možné nebezpečí ohrožení zdraví a života se především týká Náboženské společnosti Svědků Jehovových, kteří odmítají transfuze krve (44). Aplikují starozákonní zákaz jíst krev na jakékoli předání krve (22). Dodržování zákazu transfuze krve platí nejen pro dospělé, ale i pro děti. V České republice bylo zaznamenáno několik případů úmrtí či zanedbání léčby právě z tohoto důvodu. Nebezpečná je také návaznost nemoci na duchovní neúspěch nebo přímo na hřích, protože může lehce vést k zanedbání zdravotní péče. Ze stejného důvodu může být také nebezpečná alternativní medicína v rukou neodborníka, který odmítá klasickou medicínu i v případech, kdy to pacientův stav nutně vyžaduje (44).

Svědkové Jehovovi měli původně zákazy tři. Vedle zákazu krevní transfuze to byl i zákaz očkování a zákaz transplantace. Časopis zlatého věku z roku 1931 uvádí důvody, proč očkování není podle Písma, a že očkování nikdy nezachránilo lidský život a nechrání před neštovicemi. Co se týče zákazu transplantace, je vhodné zmínit výrok z roku 1967: „*Jehova Bůh nedal lidem povolení snažit se zachovat svůj život tím, že budou kanibalisticky brát do svých těl lidské maso, ať rozžvýkané nebo ve formě celých orgánů či částí těla někoho jiného.*“ V současné době ale Svědkové Jehovovi očkování ani transplantace orgánů neodmítají. To je významná změna v jejich postojích (22).

1.5.5 Hospodářský a politický vliv

Některé náboženské skupiny se snaží vyvíjet značný hospodářský a politický vliv. V první řadě je to Scienologická církev. Některé státy si plně uvědomují nebezpečí, která plynou z pronikání scientologů do podniků a státní správy, a nebezpečí, která plynou ze skutečnosti, že díky tzv. auditingu se scientologii daří získávat kompromitující a intimní údaje. Naopak působení členů Ježíše Krista Svatých

posledních dnů ve vládních funkcích ve Spojených státech je hodnoceno příznivě. Tato náboženská skupina je dokonce považována za státotvornou (44).

1.5.6 Kriminální činy

Nebezpečnost NNH nezáleží pouze na jejím učení či na způsobu života jejích členů. Největší nebezpečí skýtají skupiny, které se vyznačují velkou závislostí na vůdci a velkou izolovaností členů, tedy těmi oblastmi, které jsou nejvíce diskutabilní a nejméně změřitelné a popsitelné. Závislost a izolace se totiž postupně mohou stát natolik extrémními, že umožní v krajních případech i hromadné vraždy a sebevraždy (12).

Tragická masová sebevražda členů Svatyně lidu v roce 1978 v Jonestownu v Guayaně způsobila, že si lidé začali uvědomovat, jaká nebezpečí se za novými náboženskými hnutími mohou skrývat (13). V březnu 1997 spáchali hromadnou sebevraždu také přívrženci kultu Nebeská brána. Tato masová sebevražda devětatřiceti lidí se postarala o palcové titulky ve všech světových denících. Přívrženci kultu Nebeská brána žili v luxusní čtvrti, sestavovali stránky na Internetu a většina z nich byla kolem věku pětadvaceti let. Každý člen hnutí si sbalil tašku se svými věcmi a vedle sebe měl položené doklady. Všichni byli oblečeni do černých džín, černé košile a černých bot značky Nike. Zemřeli tak, že si na hlavu navlékli igelitové pytle. Sebevraždou chtěli připravit svá těla na setkání s mimozemšťany (15).

V souvislosti s nejvážnějšími kriminálními činy je potřeba jmenovat satanisty, z nichž někteří jsou dokonce schopni i krvavých obětí. Ve světě je doloženo několik případů satanistických vražd, satanistický motiv vraždy nelze vyloučit i u jednoho nevyřešeného případu vraždy na našem území. V ČR se našly doklady o tom, že satanisté mučí a zabíjejí zvířata pravděpodobně z rituálního motivu (44).

Na našem území se vyskytl případ nabádání k hromadným sebevraždám. Tato skutečnost se týká sekty imanuelitů, která se v čele s „mesiášem“ Janem D. Dvorským připravovala na brzké založení tisícileté říše. „Mesiáš“ prohlašoval, že žádný z jeho následovníků se v tomto těle nemůže pro život v tisícileté říši dostatečně připravit. „Mesiáš“ jim nabízel prosté řešení – co nejrychleji zemřít a převtělit se do nového těla,

které by bylo hodné vstupu. O vyhledání smrti se pak pokusilo několik desítek lidí, kteří byli ovlivněni touto skupinou. Naštěstí neexistují žádné zprávy o tom, že by se to někomu doopravdy podařilo (44).

1.6 Charakteristika obětí nových náboženských hnutí

Psychologové a odborníci, kteří se zabývají problematikou NNH, už dlouho dobu řeší otázkou, proč se nechá tolik lidí zlákat k vstupu do různých autoritářských skupin. Bohužel v mnoha případech se právě jedná o lidi, u nichž by to vůbec nikdo nepředpokládal (3).

V této souvislosti odborníci mluví o vymývání mozků, o tzv. „brainwashing“. Poukazují na bohatou škálu triků, které verbíři cíleně používají – příkladem může být, že nenechávají své oběti spát, nedávají jim najíst, izolují je a soustavně je ohlupují věroučnými poučkami. Tak jsou oběti donuceny co nejrychleji přijmout nové učení (3).

Dominic Streatfeild ve své knize uvádí příběh o vymývání mozku v Církvi sjednocení. V 60. letech v Americe vysokoškolská studenti bez varování opouštěli univerzity, bohatí manažeři plně odpovědní za svůj život odcházeli ze zaměstnání, dokonce mladá matka opustila po setkání s „Duchem Svatým“ své děti. Lidé ztráceli loajálnost k biologické rodině a začali se přiklánět ke své nové („skutečné“) rodině, k moonistům. Streatfield vypráví o partě 3 mladých lidí, kteří se vydali do skupiny moonistů, aby zachránili svou kamarádku. Byli naprosto přesvědčení, že od samého počátku budou skupině dávat jasně najevo, že náboženský prvek hnutí neberou příliš vážně. Instruktoři Církve sjednocení se však trojici chovali velice přátelsky, nabídli jim snídani. Poté je od sebe izolovali. Každý zvlášť pak byl snadným terčem. Společné držení za ruce, sdělování si, jak se mají všichni rádi, spaní ve společné ložnici, přednášky o pozitivních věcech, to vše nakonec vedlo k tomu, že jeden z přátel se rozhodl ve skupině zůstat. Ano zůstal, i přestože byl na začátku přesvědčen o nebezpečnosti hnutí moonistů (32).

Mnozí si myslí, že lidé, kteří vstupují do nových náboženských skupin, jsou úplní blázni a pomatenci. To je ovšem mýtus, který nahrává všem vůdcům takových hnutí. Ničivé skupiny ve skutečnosti potřebují zdravé, veselé a relativně vzdělané lidi,

kteří mohou dát peníze, čas a svůj talent do služeb skupiny. Mnoho studií o lidech, kteří se stanou členy NNH, potvrzuje, že se jimi stanou právě lidé s průměrnou nebo nadprůměrnou inteligencí. Mnozí mají vysokoškolské vzdělání (25).

Někteří lidé mají naopak veliký strach před náboženskými skupinami. Myslí si, že mohou být šikovnými verbíři, kteří používají všemožné triky, vtažení proti své vůli do společenství a potom bude těžké ho opustit. Bohužel cesta do NNH je považována za zcela dobrovolnou. Výjimku tvoří jenom děti a mladiství, jejichž rodiče členy takového společenství jsou. Ti jsou pak vychováváni v duchu učení skupiny, a tak nemají vůbec žádnou šanci uniknout životu v takové společnosti. Zcela dobrovolný vstup můžeme sledovat u členů, kteří byli naverbováni přáteli, kolegy ze zaměstnání, spolužáky nebo kolegy ze studií (46).

Podle výzkumů psychologa Georgie Stopa, který vedl rozhovory se 125 bývalými členy NNH, se mnoho lidí k těmto skupinám připojuje z prosté zvědavosti nebo proto, že v nich hledají vlastní identitu. Někteří z nich se potřebují odpoutat od domova a myslí si, že vstupem do takového společenství získají nezávislost. Jiní vstupují proto, že věří, že lépe poznají Boha, že najdou smysl svého života a odpovědi na své duchovní otázky (25).

1.6.1 Děti, mladí lidé a nová náboženská hnutí

Malé děti se k novým náboženským hnutím většinou dostávají, aniž by se pro to jakkoliv rozhodly. Jedná se o případy, kdy členy hnutí jsou již jejich rodiče. Tito rodiče mívají na své děti málo času. Někteří své děti prostě ignorují, jiní nutí své rodiny, aby se s nimi přestěhovali do společného sídla skupiny. Děti takových rodičů jsou velice často nucené převzít roli dospělých, musejí se starat sami o sebe a ještě unést obavy z toho, co bude s rodiči. Často prožívají bezmoc, když vidí své rodiče, jak dávají vůdci skupiny velké sumy peněz, které by jinak sloužily potřebám rodiny, a protože nemohou udělat téměř nic pro to, aby máma nebo táta opustili své zhoubné společenství (25).

Na druhé straně i pouhé samotné mládí může být důvodem k tomu, aby člověk vstoupil do NNH. Neboť adolescence je věk životní proměny, čas změn, kdy náhle staré

normy neplatí a nové se teprve vytvářejí. V této době se také dospělí často snaží omezit vliv kamarádů a donutit své dítě, aby se zapojilo do davu (25). Vrstevníci však usnadňují citovou emancipaci od rodiny a získání nezávislosti. Často je však tento tlak příliš silný a dítě se ocitá v bolestném konfliktu. Pokud v rodině chybí solidní citové zázemí, podléhá pubescent svým vrstevníkům až nebezpečně. Snaží se být za každou cenu populární, dá se vyhecovat k jednání, které neodpovídá jeho povaze: opije se, zkouší drogu a snadno se nechá zlákat nebezpečnou skupinou, protože rád provokuje (28). I fyzické změny, kterými děti v pubertě procházejí, toto životní období nijak neusnadňují (25).

Mnoho mladých lidí v období puberty a adolescence prožívá silnou nejistotu v tom, kdo jsou a co chtějí. To, co v nich v jedné chvíli vyvolá pocit štěstí, je za hodinu nudí, připadá jim hloupé nebo dokonce nebezpečné. Jejich pocity se střídají obrovskou rychlostí. Cesta od dětství k dospělosti bývá tedy velice bouřlivá. Dospívající se také setkávají se situacemi, které mohou jejich pocit nepochopení světa a nespokojivosti života ještě prohloubit: rozchod s dívkou nebo chlapcem, rozvod rodičů, smrt kamaráda nebo člena rodiny, přestěhování se atd. Není tedy náhoda, že verbíři sekt se obracejí právě na pubertální mládež (25). Duchovní orientaci v adolescenci posilují existenciální motivy, zejména potřeba smyslu života, potřeba absolutně platných morálních pravidel a potřeba přesahu vlastního života (40).

Může se zdát, že tito mladí lidé jsou pro náboženské skupiny bezcenní, protože nemají peníze, ale skupina si cení jejich energie, talentu a potencialů do budoucna. Mladí lidé si také navzájem víc věří a více mezi sebou komunikují, což je další lákadlo pro verbíře. Destruktivnější skupiny používají děti na práci pro komunitu nebo na shánění peněz. Některá společenství dokonce očekávají, že později uzavřou sňatek se členem společenství a porodí zde své děti (25).

Podle výzkumů společností, které se zabývají problematikou NNH, se mnoho členů ke společenství připojí ve věku 16 až 20 let. Zhruba polovina členů jsou ve věku mezi 18 a 25 lety. Verbíři vědí, že mladí lidé touží po tom, aby jim někdo ukázal cestu, a to, co přesně mají dělat. Některé skupiny mají svou psychologii tak vypracovanou, že vyhledávají mladé lidi v období předmaturitního stresu a v období zkoušek (25).

Odchod z trvalého bydliště za studiem (koleje, internáty) způsobuje ztrátu vazeb se spolužáky a kamarády a tím i následné hledání nových vazeb v novém místě. Na tuto skutečnost odpovídají NNH zvýšenou aktivitou (plakáty, pozvání) v období září a října (4).

1.6.2 Dospělí v nebezpečí

I dospělí procházejí situacemi, které je vystavují nejistotě, a tím z nich dělají vhodné cíle pro snahy verbířů. Pokud někdo přijde o práci, ztrácí sebedůvěru. Nezaměstnaný muž nebo žena propadají pocitu, že pro něj není ve světě místo, že nic nemá smysl, že zklamal. Na někoho může mít stejný dopad rozvod. Každý v životě projde obdobími, kdy nově definuje své hodnoty a sám sebe (25).

Období dospělosti je typické psychickým stadiem, kterému se říká krize středního věku, kdy dochází k citové entropii, ochabování, slábnutí citových vznětů. Nastupuje rutina, která ohrožuje i rodinný život. Děti už vyrostly z roztomilosti předškolních let a vztahy k nim se tak mohou stát vlažnějšími a rozpornějšími. Lidé si také stále více pohrávají s myšlenou na smrt (28).

Když dospělí dosáhnou středního věku, což bývá mezi 40 a 60 lety, začnou vykazovat známky vyššího věku. Jen málokdo uvítá šedivé vlasy a vrásky, jelikož naše kultura klade velký důraz na hodnoty mladosti a atraktivitu. Střední věk je doba, kdy se většina lidí začíná obracet zpět, snaží se zhodnotit svůj dosavadní život, a protože ví, že nebude žít věčně, rozhoduje, co udělá se zbytkem volného času. Verbíři NNH se proto obracejí na lidi, hlavně ženy, které stojí tváří v tvář krizi středních let. Orientace hlavně na ženy je díky změnám, které jsou pro ně typické. Ženy po přechodu a podobných životních změnách, už nemohou mít děti a některé z nich si jen těžce zvykají na tyto nové fyzické skutečnosti a na nový pohled na sebe samu (25).

1.6.3 Starší lidé a nová náboženská hnutí

Ani starší osoby však nejsou před novými náboženskými hnutími v bezpečí. Starší lidé, kteří celý život pracovali a nyní si užívají odpočinku, jsou pro tyto skupiny naopak žádaným cílem, hlavně pro jejich peníze, které našetřili na důchod. Tito lidé

se musí navíc vyrovnávat s nemocemi, se smrtí blízkých a s blízkostí smrti vlastní. Stejně jako adolescenti a lidé středního věku i oni procházejí krizovými situacemi a proměnou, v níž musí znovu definovat své vlastní hodnoty a najít vlastní identitu v nové situaci (25).

Typické pro lidi, kteří procházejí pozdní dospělostí a stářím, je období bilancování. Přezkušují výsledky dosavadního života a hledají odpověď na otázku, zda dosáhli toho, čeho chtěli. Časté jsou snahy dohonit to, co člověk nestihl, to může vést ke krizi. Člověk si navíc uvědomuje ubíhající čas, realitu osobního omezení a konečnosti života (17).

Je dobré dát si pozor, protože některá NNH skrývají své náboje pod různými kurzy sebezdokonalování v centrech pro starší občany, v domovech pro seniory. Od starších lidí se očekávají, že se navážou na společenství, ve kterém změní své názory a kterému po smrti odkážou všechny své uspořené peníze. Například Církev sjednocení vytvořila dokonce tzv. Skupinu pomerančových květů. Jedná se o verbíře, kteří se na staré lidi specializují (25).

1.6.4 Z narušené rodiny k novému náboženskému hnutí

Lidé v krizi středních let, lidé, kteří procházejí změnou, a starší občané nejsou jediní, které vede samota k tomu, že touží po pocitu být součástí nějaké skupiny natolik, že zvolí možnost stát se členy NNH. Každý, kdo vyrostl v prostředí dysfunkční rodiny, v níž její členové nejsou schopni vyjít vstříc ostatním a poskytnout jim podporu, touží po tom, aby poznali život v dobré rodině s pečujícími rodiči (25).

Alkoholismus, násilí mezi rodiči, fyzické, citové týrání dětí nebo pohlavní zneužívání, to mohou být další důvody vstříc vstupu do nového společenství. Lidé, kteří vyrůstají v takovýchto podmínkách, mívají nízké sebevědomí. Děti z dysfunkčních rodin se za sebe obvykle stydí, proto by se chtěly stát lepším člověkem, aby je rodiče nemuseli trestat. Rodiče nepomáhají svým dětem získat pocit sebejistoty, tak děti z problémů viní sebe a nemají možnost naučit se být se sebou spokojeni. Místo, aby se cítily dobře uvnitř rodiny a předávaly to ven mimo rodinu, potřebují získávat jistotu právě z okolí (25).

Skryté nebo zjevné poruchy rodinné atmosféry mohou nesprávně zaměřit vývoj osobnosti, které se většinou nedostávají potřebné a pobízející vlivy, takže její citové rozpoložení je velmi vratké. Upevňují se pouze přebrané většinou nepříznivé vzorce chování. Rodina, jejíž vztahová atmosféra je nedostatečná, místo aby dítě připoutala, vyžene je do jiných společenství, které překračují společenské normy a zákony. Při řešení obtížných životních situací tyto děti poměrně často selhávají a mnozí se v důsledku toho obrací k alkoholu a k drogám (33).

Dysfunkční rodiny v zásadě fungují na jednom základním principu: nemluvit o svých pocitech, neprožívat své pocity a nevěřit nikomu kromě členů rodiny. Tato pravidla, podle nichž žijí tyto rodiny, jsou velice podobná těm, podle nichž se řídí sektářská společenství. Protože jsou mladí lidé z narušených rodin zvyklí skrývat pravdu, necítí tak odpor k vůdcům náboženských skupin ani tehdy, když se ukáže, že své věřící podváděli nebo jim lhali. Tyto praktiky považují za něco téměř přirozeného, protože se s nimi setkávali v místě své primární socializace (25).

1.7 Právní zakotvení nových náboženských hnutí

Stát by měl v otázce náboženského vyznání splňovat úlohu jak negativní, tak také pozitivní. Nemá pouze garantovat náboženskou svobodu a práva z toho vyplývající, nýbrž má také chránit občany před působením náboženských skupin, které by ohrožovaly veřejnou bezpečnost a pořádek, zdraví a mravnost nebo práva a svobody druhých (26). Parlament České republiky proto přijal 27. listopadu zákon č. 3/2002 Sb., který nahradil zákon č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a zákon České národní rady č. 161/1992 Sb., o registraci církví a náboženských společností (18).

Některé náboženské skupiny v České republice usilují o registraci Ministerstvem kultury, protože registrace s sebou nese řadu nesporných výhod. V naší společnosti panuje povědomí, že ten, kdo je registrovaný, je dobrý, a tak se registrace může v očích mnoha lidí stát doporučením a zárukou nezávadnosti. Zároveň tato registrace usnadňuje přístup do všech státních zařízení, jako jsou školy, rozhlas, věznice, nemocnice, atd.

Důležitým faktem, který registraci ještě více podporuje, je právo registrovaných společností na finanční podporu od státu (49).

Podmínky registrace církví a náboženských společností a práva a povinnosti zaregistrované církve či náboženské společnosti upravuje zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, který je účinný od 7. 2. 2002 (49). Ten do jisté míry liberalizoval požadavky i způsob registrace. V § 10 zmiňovaného zákona je určeno, jaké náležitosti musí registrace obsahovat. Mezi tyto náležitosti patří: základní charakteristika církve nebo náboženské společnosti, zápis o založení církve a náboženské společnosti, podpisy 300 zletilých občanů České republiky a základní dokument církve nebo náboženské společnosti. V § 5 jsou uvedeny podmínky, za kterých nemůže činnost vznikat ani vyvíjet činnost. Těmito podmínkami se dostává státním orgánům do rukou nástroj pro zabránění působení „nebezpečných“ NNH (18).

1.8 Dokumenty týkající se lidských práv v souvislosti s NNH

Podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností je základním požadavkem pro vznik a působení církví a náboženských společností respektování ústavního pořádku, suverenity a právního řádu České republiky a respektování všech práv a svobod občanů zaručených Listinou základních práv a svobod (12).

Dalšími důležitými dokumenty v oblasti lidských práv jsou Všeobecná deklarace lidských práv, Úmluva o biomedicině a Úmluva o právech dítěte.

1.8.1 Všeobecná deklarace lidských práv

Všeobecná deklarace lidských práv je dokument, který obsahuje nejznámější katalog lidských práv. Jedná se o deklaraci Valného shromáždění OSN, která byla schválena 10. 12. 1948. Obsahuje třicet článků, které zakotvují demokratická práva politická, částečně i práva sociální a kulturní. Na jejím základě byly v roce 1996 vypracovány mezinárodní pakty lidských práv. Den, kdy byla deklarace přijata, je vyhlášen za Den lidských práv (45).

Pro bakalářskou práci byly vybrány následující články, které se týkají nových náboženských hnutí:

Článek 2: „Každý má všechna práva a svobody, stanovené touto deklarací, bez jakéhokoliv rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení.“ (45), má ochraňovat před popíráním a omezováním osobních, politických nebo jiných práv. Pokud dojde k jejich porušování, může to být vnímáno jako rasový motiv jednání a klasifikováno jako trestný čin (43).

Článek 3: „Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.“ (45). V souvislosti s tímto článkem je vhodné zmínit náboženskou skupinu Imanuelité, jejímž zakladatelem je Jan Ditrich Dvorský. Jeho přívrženci žili v několika komunitách blízko sebe velmi izolovaní a připravovali se na svou novou inkarnaci a tím i na vstup do tisícileté říše. Pracovali na novém vydání knihy Syn člověka a na její distribuci, a to většinou velmi pozdě do noci. Kromě toho také podstupovali očišťovací kúry a půsty, takže ztráceli desítky kilogramů ze své váhy. Někteří dokonce po vyloučení z komunity vyhledávali smrt, protože jedině ta by podle jejich přesvědčení mohla přivodit tak žádanou inkarnaci (43).

Článek 12: „Nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst.“, je porušován v mnoha případech (45). Noví členové NNH jsou nabádáni k tomu, aby přerušili veškeré kontakty s rodinou a vnějším světem, které je plné zla a ďáblů. Soukromá korespondence neexistuje, protože pokud je korespondence povolována, podléhá přísné cenzuře (43).

Článek 17: „Každý má právo vlastnit majetek jak sám, tak i s jinými. Nikdo nesmí být svévolně zbaven svého majetku (45)“. Tento článek je porušován v případech, kdy přívrženci přicházejí do skupiny s veškerým svým majetkem, který odevzdají svému vůdci, protože mu bezvýhradně věří. Jan Ditrich Dvorský (zmiňovaný již výše) veškerý získaný majetek od svých obětí použil na nákup luxusního automobilu a na tzv. hledání vhodného místa pro tisíciletou říši.

Místo hledání tohoto místa odjel na dovolenou do Itálie, kde si pronajal luxusní vilu a všechny peníze rozhrýřil (43).

Článek 20: „Každému je zaručena svoboda pokojného shromažďování a sdružování. Nikdo nesmí být nucen, aby byl členem nějakého sdružení (45). Děti v hnutí Rodina, jejímž zakladatelem je David Brandt Berg, který hlásal revoluci proti systému i v oblasti sexuální, byly podrobeny sexuálním experimentům. David Berg tvrdil, že sexuální zážitky mohou mít děti od 5-6 let a doporučoval rodičům, aby až takto staré děti uváděli do sexuální praxe. Výjimkou nebyl ani vznik videokazet, který zachycoval tuto dětskou pornografii (43).

Článek 26: „Každý má právo na vzdělání... Základní vzdělání je povinné (45)“. Nejčastějším vlivem některých náboženských společností je snaha zabránit dětem chodit do školy. Donedávna šlo zejména o problém Haré Kršny, ale ten byl již vyřešen a tato společnost ustoupila od svých požadavků na „vlastní“ výchovu dětí. V komunitách byly zřízeny tzv. gurukuly, ve kterých byly děti vzdělávány. V ČR nebyla tato soukromá školská zařízení povolena, ale ve světě jsou známy. Základní školní docházka bývá nahrazována jinými formami výuky, zejména se jedná o soukromou výuku v samotném hnutí nebo výuka rodiči, kteří jsou členy náboženské společnosti (43).

Bránění školní docházky je jedna z okolností, která je překážkou církvím a náboženským skupinám získat registraci, neboť tato činnost je v rozporu s právními předpisy České republiky, dále popírá a omezuje základní práva člověka. Základní školní docházka je povinná a porušení této povinnosti může být kvalifikováno jako přestupek nebo jako trestní čin ohrožení mravní výchovy mládeže podle § 217 trestního zákona (12).

Článek 27: „Každý má právo svobodně se účastnit kulturního života společnosti, užívat si plodů umění a podílet se na vědeckém pokroku a jeho výtěžcích (45)“, je porušován díky izolovanosti náboženských společností. Některá NNH vytvářejí uzavřené komunity, které nedovolují volný pohyb jejím členům, zastrašováním a psychickým nátlakem je nutí pohybovat se jen v komunitě. Tak je narušen vztah jednotlivce s vnějším světem a oběť sekty se tak nemůže účastnit veřejného života (43).

1.8.2 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod je deklarací základních lidských práv a svobod. Byla přijata spolu s ústavním zákonem č. 23/1991 Sb. Federálním shromážděním. Po zániku České a Slovenské Federativní Republiky byla republikována usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. Podle Ústavy České republiky je součástí ústavního pořádku (47).

Práva a svobody obsažené v Listině základních práv a svobod jsou přirozenoprávního původu, to znamená, že nebyly vytvořeny zákonodárcem, proto není možné je zákonem zrušit nebo nadměru omezit (47).

„Základní práva jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné (47).“ Porušení základních lidských práv a svobod jinou osobou než tou, které se tyto práva týkají, je hrubým porušením ústavního pořádku a zakládá trestní odpovědnost. Dokonce se fyzická osoba nemůže těchto práv dobrovolně vzdát (12).

Články 3, 7, 8, 15, 16 a 25 zaručují ochranu lidských práv. Pokud dojde k porušení práv pro jejich národnost, pohlaví, rasu, původ, politické či jiné smýšlení, náboženské vyznání nebo sociální postavení, může to být kvalifikováno jako trestný čin (12).

Některá náboženská hnutí mohou podněcovat nenávisť a nesnášenlivost, podporovat násilí nebo porušovat právní předpisy, a tak dochází k porušování lidských práv. Jednání některých NNH mají výrazně latentní charakter a bývají „zastřeny“ láskou a oddaností „Bohu“, vykonávány ve jménu Boha a pro něj, zastoupené vůdcem skupiny. Podle intenzity rasového motivu může dojít k naplnění skutkové podstaty trestného činu podněcování nenávisť vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle trestního zákona (12).

Článek 31: „Právo na ochranu zdraví (47)“. Některé náboženské skupiny, například Náboženská společnost Svědkové Jehovovi, zabraňují nezletilým přijmout zdravotní péči odpovídající zdravotním potřebám. Někteří odmítají lékařskou pomoc, byť by bylo ohroženo jejich zdraví nebo dokonce život (12).

Česká republika vychází z principu, že každý člověk je svobodný, ale zároveň je také odpovědný za své zdraví. Povinností státu tedy je chránit občana před vnějšími

vlivy poškozujícími zdraví, které samotný občan nemůže ovlivnit a sám sobě je nezpůsobuje. Příkladem může být poškození vlastního zdraví užíváním drog, za které je sám sobě odpovědný každý občan, stát nese odpovědnost pouze za taková jednání, která souvisí s přístupností drogy na trhu. Z této filozofie tedy vyplývá, že nelze postihovat ta jednání, kterými se občané sami, dobrovolně (svobodně a bez jakéhokoli nátlaku) poškozují zdraví. Na druhé straně je za takovéto jednání odpovědný ten fyzický nebo právnický subjekt, který občana k takovému jednání přímo nebo skrytě nabádá, svádí, napomáhá, vyžaduje nebo předkládá z jeho strany takové jednání (12).

„Každý má právo svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů.“ „Péče o děti a jejich výchovu je právem rodičů; děti mají právo na rodičovskou výchovu a péči.“ „Děti narozené v manželství i mimo ně mají stejná práva,“ „Rodičovství a rodiče jsou pod ochranou zákona (47).“ Toto jsou další práva občanů, které zaručuje Listina základních práv a svobod. Všechny zde uvedené články zaručují sociální vazby, které jsou podstatou fungování každé společnosti a jedním z předpokladů rozvoje společnosti. Bránění v komunikaci a kontaktu mezi členy rodiny, ale také mezi ostatními občany v každodenním životě může být v závažných případech posuzováno jako trestný čin omezování osobní svobody nebo vzhledem k déletrvajícimu omezování osobní svobody i jako trestný čin zbavení osobní svobody. Listina zaručuje osobní svobodu všem (12).

1.8.3 Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny

Úmluvu na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny, zkráceně Úmluvu o biomedicíně vyhlásila Rada Evropy. V platnost vstoupila 1. prosince 1999. V druhé polovině roku 2001 se stala součástí právního řádu České republiky. Jedná se o mezinárodní úmluvu o lidských právech, která má podle Ústavy přednost před „běžnými“ zákony (36).

Úmluva o biomedicíně zakládá široký okruh práv osobám, které přicházejí do styku se zdravotnictvím, většinou jako pacienti, ale také jako účastníci vědeckého výzkumu. Úmluvu lze rozdělit na dvě části. První část obsahuje základní pravidla

obecně platných ve zdravotnictví. Druhá, speciální část se zabývá vědeckým výzkumem, moderními léčebnými metodami a nakládáním s genetickým materiálem (36).

V souvislosti s tímto tématem je vhodné zmínit Náboženskou společnost Svědkové Jehovovi, protože její působení u nás i ve světě od počátku provázejí značné kontroverze. Členové této společnosti totiž mají svá důležitá životní pravidla, jako je zákaz krevní transfuze. Pomáhat svědkům v jejich úmyslu odmítnout transfúzi krve a jednat s lékaři – to je úkolem oddělení Nemocniční informační služby při Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi (44). Svědkové Jehovovi důsledně odmítají krevní transfuze, i v případě kdy by došlo k ohrožení života, protože je to prý protibiblické, tudíž zakázané. Proto u sebe členové této společnosti nosí dokument k lékařskému ošetření ve formě průkazu, ve kterém je napsáno: „V žádném případě si nepřeji, aby mi byly podány krevní transfuze (krev, koncentrát červených krvinek, plazma, bílé krvinky a krevní destičky), i kdyby ji lékaři považovali za nezbytnou pro zachování mého života nebo mého zdraví (19).“

Úmluva o biomedicíně je základním pramenem evropské právní úpravy souhlasu pacienta s poskytováním zdravotní péče. Jde o mezinárodní smlouvu, která má přednost před českými zákony. Úmluva v člancích 5-9 obsahuje pravidla o sdělení souhlasu pacienta s poskytováním zdravotní péče. Osoba musí být řádně předem informovaná o účelu, povaze, rizicích a důsledcích zákroku (čl. 5). Pokud v situacích nouze nelze příslušný souhlas získat, jakýkoliv nutný lékařský zákrok lze provést okamžitě, pokud je nezbytný ve prospěch dotyčné osoby (čl. 8). Jestliže nezletilá osoba není podle zákona způsobilá k udělení souhlasu se zákrokem, musí dojít k provedení souhlasu jejího zákonného zástupce, úřední osoby či jiného orgánu, který je k tomu zmocněn zákonem (čl. 6). V článku 9 se uvádí, že pokud je pacient v době zákroku ve stavu, kdy nemůže vyjádřit svá přání, bude brát zřetel na jeho přání vyslovená dříve (6).

Tato eticko-právní ustanovení v situaci svědků Jehovových pro lékaře znamená, že mají respektovat svobodné rozhodnutí pacienta ohledně nepřijetí krevní transfuze za předpokladu, že jeho rozhodnutí bude „informované“ (že bude seznámen se všemi riziky i možnými důsledky svého rozhodnutí). Odmítnutí krevní transfuze může totiž

nezřídka vést i k úmrtí pacienta. Každý má právo na seburčení a respektování důstojnosti jedince a náboženské přesvědčení s tím úzce souvisí. Je-li pacient přesvědčen o tom, že je přijetí krevní transfuze, kterou jeho náboženského přesvědčení zakazuje, pošlapává jeho lidskou důstojnost, má být toto jeho přesvědčení respektováno. Existuje i stanovisko Centrální etické komise k odmítání krevní transfúze NSSJ, které říká, že pokud se zletilý svéprávný nemocný občan rozhodne, že v rámci svého přesvědčení je ochoten i obětovat svůj život, například tím, že odmítne krevní transfúzi, je třeba ho respektovat (6).

1.8.4 Úmluva o právech dítěte

Dne 20. listopadu 1989 přijaly Spojené národy v New Yorku Úmluvu o právech dítěte, která dětem na celém světě přiznává plná lidská práva a zavazuje účastnické státy k právnímu zakotvení těchto základních práv dětí do vlastního zákonodárství. Úmluva se zabývá naplňováním práv všech dětí, které stanovuje, jejich spravedlivým prosazováním a rozšiřováním. Jedná se v podstatě o čtyři okruhy práv dětí a to: práva statutární, práva na rozvoj a přežití, práva na společenskou participaci a práva na plnou ochranu. Úmluva se týká všech dětí a zvláště těch, které jsou jakkoli ohroženy či postiženy (7).

Česká republika je úmluvou vázána od 1. ledna 1993. Úmluva o právech dítěte (zákon č. 104/1991 Sb.) je součástí našeho právního řádu, a protože se jedná o mezinárodní dokument, má přednost před zákonem (37).

Jak již bylo uvedeno, děti a mladiství patří mezi nejohroženější skupiny lidí, kteří mohou podlehnout lákadlům nebezpečných NNH. Děti procházejí mnoha těžkými životními obdobími, se kterými se jen těžko srovnávají, a tak potřebují mít na blízku někoho, kdo by jim porozuměl. Tuto roli pak převezme vůdce náboženské skupiny. Ještě horším případem však je, pokud se dítě ve spárech hnutí ocitne spolu se svými rodiči. Poté jsou jeho myšlenky výrazně ovlivňovány i jeho nejbližšími. Takové děti potom mohou trpět fyzicky, psychicky i sociálně. Strádání v jedné oblasti se přenese do oblasti druhé a tak se v mnoha případech stává, že deprivace v oblasti sociální či fyzické je projevívá také na psychickém zdraví a naopak. Všechny tyto skutečnosti

mohou mít negativní dopad na citový vývoj dítěte, jeho chování, osobnost a sebehodnocení, nebo negativní dopad na vznik a rozvoj interpersonálních vztahů (5).

Fyzické strádání znamená tělesné ublížení různého typu, nebo také nezabránění takovému zacházení s dítětem. Důsledkem mohou být různá zranění dítěte, poškození dítěte, nebo dokonce úmrtí dítěte. Za fyzické strádání lze také považovat případy, kdy dospělí zabraňují nezletilým přijmout zdravotní péče, která odpovídá zdravotním potřebám (15,5). Vedle zanedbávání lékařské péče existuje také zneužívání dětí. V náboženské skupině Davida Berga docházelo k sexuálnímu zneužívání dětí (dnes už to není jisté) (10).

Pokud se dětem v některých NNH dostává vzdělání, může být toto vzdělání nedostatečné a méněcenné. Podobně jako jejich rodičům, tak také dětem se říká, že svět mimo skupinu je nepřátelský a zlý, že jediné správné učení člověku poskytuje tato skupina (10).

1.8.5 Trestní zákon

Paragraf 217 trestního zákona, tzv. ohrožování mravní výchovy mládeže, říká zhruba toto: kdo úmyslně neposílá své děti, které jsou školou povinné, do pravidelné školní docházky, může být potrestán odnětím svobody až na dvě léta (47). Tento paragraf byl použit v kauze J. D. Dvorského, protože většina jeho přívrženců neposílala své děti do školy. Pro policii to byla jediná cesta, jak se společností kolem Dvorského začít zabývat (15).

Zmíněný paragraf se tehdy týkal i dcery Dvorského, Julie. V lednu 1995 byl Dvorský a Dvorská předvoláni na policii k výslechu, při kterém Dvorský řekl toto: „*Že neposíláme Julinku do školy, není žádné porušování zákona.*“ Poté se otočil na Lucii Dvorskou: „*Nebo – jak ty bys to řekla přesněji – je to porušování zákona jen do jisté míry.*“ Dvorská uvedla toto: „*V Listině základních práv a svobod je formulována pouze povinnost dát dítěti vzdělání – nikoliv ho posílat do školy. A my Julii vzdělání dáváme, ale do školy ji posílat nechceme. Jedním slovem nám to připadá nebezpečný* (15).“

Dvorský se ale začal bát problémů, tak později tvrdil, že děti nejsou jeho, že je Lucie Dvorská samoživitelka, a on tedy nemá povinnost její děti do školy posílat. Bylo mu ale jasné, že tato křehká obhajoba dlouho neobstojí. V únoru 1995 vydal policejní vyšetřovatel na Jana a Lucii Dvorských zatykač, ale zhruba od té doby jsou Jan i Lucie i se svými dětmi na útěku **(15)**.

Policie začala ze stejného důvodu stíhat i další rodiny po celé České republice. Devět bývalých přívrženců Dvorského bylo nakonec pravomocně odsouzeno za ohrožování mravní výchovy dětí. Všichni dostali několikaměsíční tresty s podmíněným odkladem na jeden až dva roky **(15)**.

2 Cíle a hypotézy

2.1 Cíle práce

Cílem práce bylo zmapovat povědomí široké veřejnosti o nových náboženských hnutích v souvislosti s lidskými právy. O problému nových náboženských hnutí a porušování základních lidských práv se ve společnosti moc nehovoří. I pomoc lidem, u kterých dochází ke konfliktu s novými náboženskými hnutími, je minimální. Proto bylo cílem práce poukázat na to, která základní lidská práva jsou novými náboženskými hnutími porušována. Práce by mohla vést k lepšímu pochopení problému porušování lidských práv novými náboženskými hnutími a k případnému zlepšení prevence v této oblasti.

2.2 Hypotézy práce

Práce kombinuje kvalitativní a kvantitativní postupy práce. Vzhledem k cíli práce byly stanoveny následující hypotézy:

Cíl 1: Poukázat na to, která základní lidská práva nová náboženská hnutí porušují.

Hypotéza I: U nových náboženských hnutí se můžeme setkat s porušováním některých lidských práv.

Cíl 2: Zmapovat povědomí veřejnosti o dodržování lidských práv u nových náboženských hnutí.

Hypotéza II: Veřejnost nemá dostatečné povědomí o tom, jaká základní lidská práva mohou některá nová náboženská hnutí porušovat.

3 Metodika

3.1 Anketa

Při sběru dat v rámci kvantitativní části výzkumu byla využita anketa, která byla určena obyvatelům města Český Krumlov a České Budějovice. Jejím cílem bylo zjistit povědomí obyvatel těchto měst o nových náboženských hnutích.

Anketa byla anonymní a skládá se z 5 otázek, na které respondenti odpovídali ano/ne, což mělo umožnit rychlé zmapování dané problematiky. Pokud však měl někdo zájem svůj názor zdůvodnit, byl mu dán prostor. U otázky č. 2 mohli respondenti vybírat z výčtu různých NNH.

K získání dat pro potřeby kvantitativního výzkumu bylo zvoleno 200 respondentů, kteří se skládali z obyvatel Českých Budějovic a Českého Krumlova. Jednalo se především o respondenty ve věku 15 – 60 let, kteří jsou nejvíce informováni o problematice nových náboženských hnutí.

Výzkum probíhal v období od února do března 2009, při kterém bylo rozdáno 220 anket. Počet navrácených anket byl 202, ze kterých nebylo možno 2 použít, protože byly nesprávně vyplněné. Pro účely výzkumu bylo nakonec tedy možné pracovat s informacemi od 200 dotazovaných. Výsledky byly zpracovány pomocí programu Microsoft Excel a zobrazeny graficky. Protože byl výzkumný vzorek tvořen 200 respondenty, jsou veškerá data procentualizována.

3.2 Obsahová analýza

Pro metodu obsahové analýzy byly vyhledávány články z novin, které se týkaly NNH a porušování lidských práv. Tato metoda měla pomoci zmapovat, zda se široké veřejnosti dostává dostatek informací o nových náboženských hnutích v souvislosti s dodržováním lidských práv, což by mohlo vést ke zvýšení jejich povědomí o této problematice.

Obsahová analýza má sloužit k tvorbě závěrů, úsudků, implikací, dedukcí nebo domněnek prostřednictvím objektivního identifikování kvantitativních a kvalitativních charakteristik komunikátů, oznamů a hlavních myšlenek apod.

Z hlediska účelů mají dokumenty charakter oficiální, osobní a nosičů informací, druhu obsahu a možnosti jejich zpracování. Pokud jsou tyto produkty věcně porovnatelné, je možno je analyzovat porovnávacím způsobem na základě stejných kvalifikačních kategorií jejich obsahu. Porovnáním výsledků analýzy dostupných a připravených materiálů je možno nacházet korelace a ověřovat platnost hypotéz (9).

Nalezeny byly články z deníku Právo, Šíp, Mladá fronta Dnes, Lidové noviny, Regionálních deníků a internetového portálu Idnes. Počátečním rokem pro výzkum byl stanoven rok 2000. Výsledkem byly tyto články: sebevražda rodiny (Právo), problematika satanistů (Šíp), Kuřimská kauza týraných bratrů Maueroých (Mladá fronta Dnes), „převtělování“ Barbory Škrlové do třináctiletých dětí (Mladá fronta Dnes, Idnes), problém pronikání scientologů do škol (Regionální deníky), dlouholetá kauza Lucie a Jana Ditricha Dvorských (Lidové noviny), které byly publikovány mezi rokem 2000 až rokem 2008.

3.3 Rozhovory

Pro potřeby kvalitativního výzkumu byl použit polořízený (polostandardizovaný) rozhovor se členy nových náboženských hnutí. Kvalitativní výzkum je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka, který provádí kvalitativní výzkum, je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu. (35)

Výhodou kvalitativního výzkumu je získání hloubkového popisu případů a jeho hlavním úkolem je objasnit, jak se lidé v daném prostředí a situaci dobírají pochopení toho, co se děje, proč jednají určitým způsobem a jak organizují své aktivity a interakce. Nevýhodou je nemožnost zobecnění získaných informací na celou populaci a snadná ovlivnitelnost výzkumníkem a jeho vlastními preferencemi. Užitá byla technika polořízeného (polostandardizovaného) rozhovoru, který respondentovi umožňuje volně odpovídat na tazatelské otázky týkající se předmětu výzkumu. Tento rozhovor

se vyznačuje definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací (11).

Otázky byly otevřené a vycházeli z formulace určitého problému, který se týká omezení, nerespektování nebo porušování práv. Otevřené otázky umožňují, aby měli dotazovaní možnost plně projevit své myšlenky a souvislosti s problémem. Předem bylo připraveno 13 základních otázek, které byly pokládány všem respondentům, a dále byly dle tématu rozhovoru doplňovány o další ad-hoc otázky. Tématická struktura rozhovorů korespondovala s teoretickou částí této práce, která poukazuje na porušování lidských práv některými NNH.

Pro potřeby tohoto výzkumu bylo zvoleno 5 respondentů. Tito respondenti jsou členy Náboženské společnosti svědkové Jehovovi, která má své sídlo v Českém Krumlově. Rozhovory se členy nového náboženského hnutí byly uskutečněny v dubnu roku 2009 v domácnostech respondentů. Cílovou skupinu představují svědkové Jehovovi různého věku a různé délky členství v této církvi.

4 Výsledky

4.1 Anketa

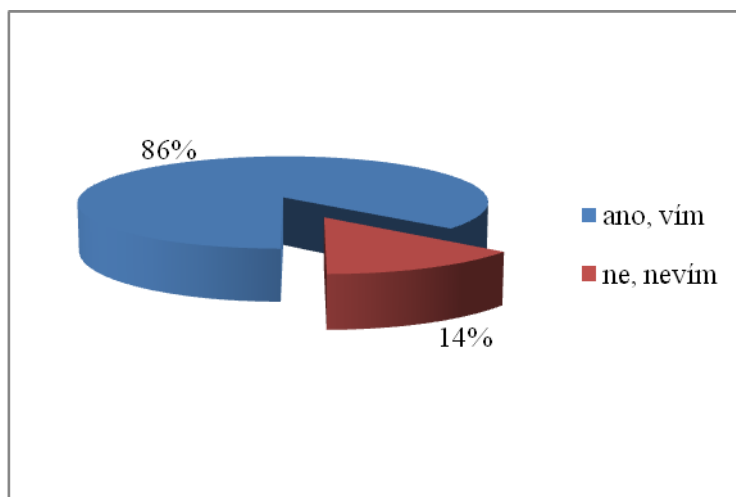
Výsledky kvantitativního výzkumu jsou vyjádřeny pomocí grafů, které jsou vytvořené v programu Microsoft Excel. V grafech jsou výsledky zobrazovány v procentech. Otázky jsou hodnoceny jednotlivě.

Mezi respondenty bylo rozdáno celkem 220 anket. Z toho se jich vrátilo 202, ale pro potřeby práce bylo možné použít 200 anket (= 100 %). 2 ankety nebylo možné použít, protože nebyly úplně vyplněny. Celkem se tedy ankety účastnilo 200 respondentů, kteří byli tvořeni obyvateli měst České Budějovice a Český Krumlov ve věkovém rozmezí 15 – 60 let.

4.1.1 Otázka č. 1

První otázka ankety zní takto: *Víte o tom, že existují různá nová náboženská hnutí?*

Graf 1: Povědomí o pojmu „nová náboženská hnutí“ (v %)

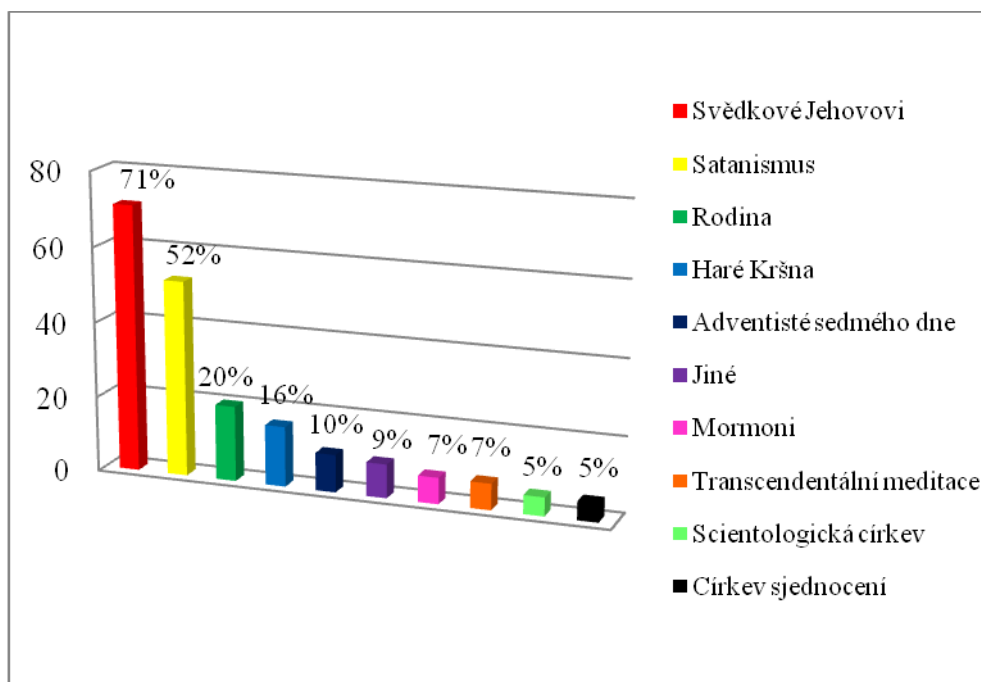
Zdroj: vlastní výzkum

86 % respondentů, což je celých 172 osob, ví o existenci nových náboženských hnutí. Pouze 14 % respondentů (= 28 osob) o existenci nových náboženských hnutí neví.

4.1.2 Otázka č. 2

Druhá otázka ankety zní: *Jaká nová náboženská hnutí se objevují ve Vašem okolí?*

Graf 2: Nejznámější nová náboženská hnutí (v %)

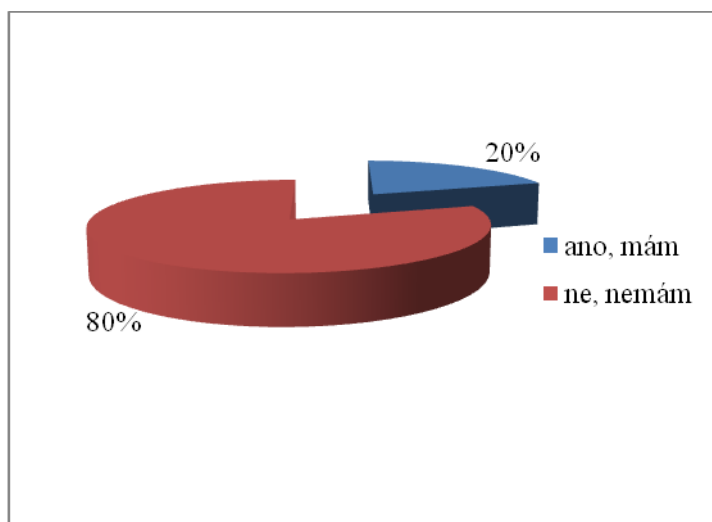
Zdroj: vlastní výzkum

Z uvedeného grafu můžeme vyzorovat, že celých 71 % všech respondentů se ve svém okolí setkává s Náboženskou společností svědků Jehovových. 52 % respondentů označilo přítomnost satanismu ve svém okolí. 20 % dotazovaných se setkává s náboženským hnutím Rodina, 16 % zná Haré Krišna, 10 % respondentů se setkávají s hnutím Adventisté sedmého dne, kteří také aktivně působí na území Českého Krumlova. 7 % respondentů označilo nové náboženské hnutí Mormoni a Transcendentální meditace, 5 % dotazovaných Scientologickou církev a Církev sjednocení. 9 % respondentů zvolilo možnost zmínit jiné nové náboženské hnutí, se kterým se ve svém okolí setkávají.

4.1.3 Otázka č. 3

Na otázku č. 3, *Máte sám/a nějakou osobní zkušenost se sektou nebo novým náboženským hnutím?*

Graf 3: Osobní zkušenost s novými náboženskými hnutími (v %)

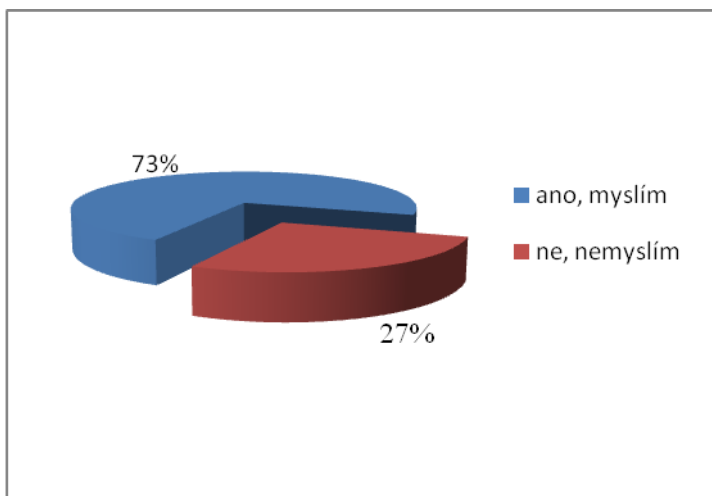
Zdroj: vlastní výzkum

20 % respondentů (= 40) uvedlo, že mají sami osobní zkušenost s novým náboženským hnutím. 80 % respondentů (= 160) však žádnou osobní zkušenost se sektou či novým náboženským hnutím nemají.

4.1.4 Otázka č. 4

Čtvrtá otázka zní takto: *Myslíte si, že mohou být nová náboženská hnutí něčím nebezpečná?*

Graf 4: Nová náboženská hnutí a nebezpečí (v %)

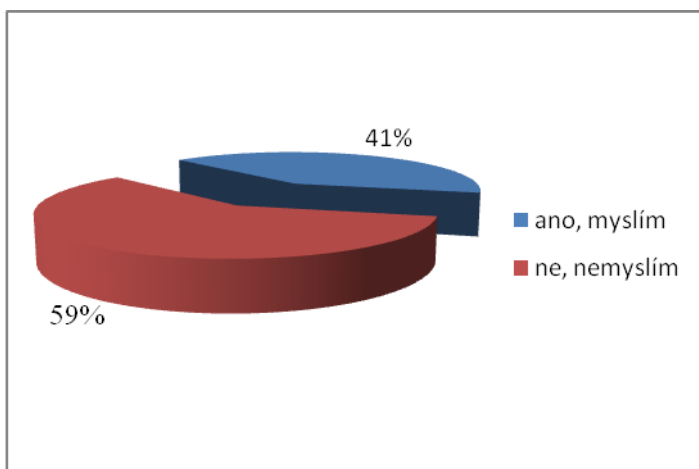
Zdroj: vlastní výzkum

73 % respondentů (= 146) mělo názor, že nová náboženská hnutí mohou být něčím nebezpečná. Všichni, kteří uvedli tuto odpověď, využili možnosti vyjádřit své obavy, svůj strach z nových náboženských hnutí. 27 % respondentů (= 54) uvedlo, že si nemyslí, že mohou být nová náboženská hnutí nebezpečná.

4.1.5 Otázka č. 5

Pátá otázka ankety se dotazovala takto: *Myslíte si, že mohou být nová náboženská hnutí něčím prospěšná?*

Graf 5: Nová náboženská hnutí a prospěšnost (v %)

Zdroj: vlastní výzkum

Z uvedeného grafu vyplývá, že 59 % respondentů (= 118) si myslí, že mohou být NNH něčím prospěšná. Na druhé straně 41 % respondentů (= 82) si myslí, že nová náboženská hnutí mohou být něčím prospěšná, že člověku, který v ně věří, mohou pomoci.

4.2 Obsahová analýza

Kvalitativní část výzkumu je tvořena obsahovou analýzou článků z různých periodik. Tímto výzkumem bylo poukázáno na množství informací týkajících se nových náboženských hnutí v souvislosti s porušováním lidských práv. Dostává široká veřejnost dostatek informací o možné nebezpečnosti těchto hnutí?

Pro obsahovou analýzu jsem zvolila články, které vyšly v těchto periodících: Právo, Šíp, Mladá fronta Dnes, Lidové noviny, Regionální deníky, a jeden článek, který se objevil na internetovém portálu Idnes. Počátečním rokem výzkumu je rok 2000. Tento rok jsem zvolila, protože byl mnohými lidmi vnímán jako vstup do nového milénia, pro jiné tento rok znamenal možnost konce světa. Jako konečné datum obsahové analýzy byl zvolen konec roku 2008.

V článcích jsem se soustředila na tyto slova: nové náboženské hnutí a sekta. Z tabulek vyplývá, zda se stále ve článcích objevuje více neutrální označení nové náboženské hnutí, nebo převažuje pejorativní název sekty. Vzhledem k tématu bakalářské práce jsem se v rámci výzkumu zaměřila i na slovo policie a na slova, která souvisí s porušováním lidských práv, nebezpečností nových náboženských skupin.

4.2.1 Sebevražda

12. 4. 2003, deník Právo - „*Pokoj mrtvých byl natřen černě*“: Čtyřčlenná rodina na Písecku spáchala ve svém voze, do kterého byly zavedeny hadicí výfukové plyny, sebevraždu. Rodina patřila počátkem 90. let k církvi Svědkové Jehovovy, kterou však v roce 1991 opustila.

Rodina bydlela v třípokojovém bytě. Všechny stěny byly do poloviny natřeny černou barvou, stejnou barvu měly i potahy na gauči i jiné věci. Po zdech byly

namalované stříbrné hvězdy, na stolku ležela keramická lebka a v sektoráři byl nalezen oltář. Nejvíce udivující bylo pro mnohé vyšetřovatele a odborníky březové koště, které viselo na zdi. Podle odborníka na nová náboženská hnutí Zdeňka Vojtíška, tyto znaky nejsou typické pro žádné známé nové náboženské hnutí, spíše to vypadá, že rodina zbožňovala něco jiného, individuálního.

Tabulka č. 1: Článek ze dne 12. 4. 2003

Zkoumané slovo	Výskyt v článku
sekta	1x
NNH	1x
policie	3x
nebezpečí	2x

Zdroj: Právo

Z tabulky č. 1 vyplývá, že pojem sekty i pojem nové náboženské hnutí bylo použito pouze jedenkrát. Zmínka o vyšetřování případu policií byla třikrát. O nebezpečí se psalo v souvislosti se sebevraždou rodiny, a to dvakrát.

4.2.2 Vražda a trestné činy satanistů

18. 9. 2006, deník Šíp - „Společnost, která zkoumá d'ábla“: V uvedeném článku Zdeněk Vojtíšek upozorňuje na nebezpečí satanismu. Uvádí zde případ z Německa, kde třiačtyřicetiletá žena brutálně zavraždila svého kamaráda, aby mohla jeho duši obětovat satanovi. Některé trestné činy v ČR napovídají, že byly spáchány v duchu satanismu, ale to se zatím nepotvrdilo.

Tabulka č. 2: Článek ze dne 18. 9 2006

Zkoumané slovo	Výskyt v článku
sekta	3x
NNH	3x
policie	0x
nebezpečí	2x
satanismus	10x

Zdroj: Šíp

Slovo sekta a nové náboženské hnutí bylo použito ve shodném počtu – oba pojmy použil autor článku třikrát. O policii není zmínka. O nebezpečí se hovořilo v podobě trestných činů (jedenkrát) a vraždy (jedenkrát). Nejvíce používaným slovem v článku byl satanismus, a to desetkrát.

4.2.3 Kauza Kuřim

7. května 2007 našla policie v Kuřimi v domě Kláry Maurerové týraného Ondřeje. Matka byla zatčena. Policie zahájila pátrání po třináctileté dívce, která v domě žila. Vyšlo najevo, že se za ni vydávala dvaatřicetiletá Barbora Škrlová. Podle policie jsou lidé z okolí případu napojeni na nové náboženské hnutí.

13. 6. 2007, *Mladá fronta Dnes* - „Týrala matka Ondřeje kvůli sektě?“. Článek upozorňuje na hnutí, které se orientuje okolo osoby Jana Ditricha Dvorského. Ten byl původně stoupencem náboženského společenství Hnutí Grálu, které je charakteristické silnou sebekontrolou a kontrolou jiných příslušníků hnutí. Klára Maurerová mohla být nespokojená s naší společností, a tak hledal nějakou náboženskou skupinu, která by jí pomohla odpovědět na otázky po smyslu života a existence. Myšlenka konce světa, na který se dá připravit, pouze pokud budeme duchovně velmi čistí, mohla Maurerovou ovlivnit, aby se uchýlila k velmi tvrdému chování k Ondřejovi.

Tabulka č. 3: Článek ze dne 13. 6. 2007

Zkoumané slovo	Výskyt v článku
sekta	24x
NNH	4x
policie	3x
nebezpečí	20x

Zdroj: Mladá fronta Dnes

Slovo sekta bylo v článku použito čtyřiadvacetkrát, kdežto pojem NNH pouze čtyřikrát. O policii je v článku zmínka třikrát. V souvislosti s nebezpečím se hovoří ve dvaceti slovních spojeních. Z toho čtyřikrát je použito slovo nebezpečnost, osmkrát týrání, dvakrát fanatismus, dvakrát strach z konce světa, dvakrát manipulace, jedenkrát dětská pornografie a kriminální činnost.

7. 7. 2007, *Mladá fronta Dnes* - „*Buď přísný, dítě nemá žádná práva*“: Matka semiletého Ondřeje Klára Mauzerová je ovlivněná hnutím grálistů, kteří považují týraní dětí za součást běžné výchovy dětí. V knize *Ve světle pravdy – Poselství grálu* nabízí důvod týraní v případě, že se v těle nepozorné těhotné matky uhnízdí zlý duch. Matka Ondřeje a Jakuba zřejmě věřila, že jsou její děti vtěleními Lucifera. To se prý nepozorné matce v těhotenství podle knihy může stát. V knize dále stojí toto: „Opravdová láska nebude dbát na to, co se druhému líbí, co je mu příjemné a co mu působí radost, ale bude se řídit podle toho, co druhému prospívá...“. Toto tvrzení může mnohé rodiče nabádat k tomu, aby byli na své děti přísní.

Tabulka č. 4: Článek ze dne 7. 7. 2007

Zkoumané slovo	Výskyt v článku
sekta	10x
NNH	3x
policie	4x
nebezpečí	6x

Zdroj: Mladá fronta Dnes

Pojem sekta bylo použito desetkrát. To je sedmkrát více než slovo NNH. V tomto článku se čtyřikrát hovořilo o policii. V souvislosti s nebezpečím bylo uvedeno šestkrát týraní.

4.2.4 Barbora Škrlová

2. 7. 2007, *Mladá fronta Dnes* - „*Sekta: brzy bude konec*“: Lidé kolem Barbory Škrlové, která se vydávala za třináctiletou Aničku či Adama, se drželi učení Hnutí Grálu. Přestože se Hnutí Grálu od hnutí utvořeného kolem Josefa Škrly už před lety distancovalo, pobožnosti tohoto hnutí byly déle vedeny podle knihy *Poselství Grálu*. Z kázání Josefa Škrly, které je plné výhrůžek, je nepochybné, líné lidstvo čeká brzy tvrdý trest, konec světa. Jedna z motliteb zní takto: „Musí dojít k vybití a využití všeho nesprávného, v nejodpornějších plodech svévole, neb to jest Zákon!“

Tabulka č. 5: Článek ze dne 2. 7. 2007

Zkoumané slovo	Výskyt v článku
sekta	4x
NNH	2x
policie	0x
nebezpečí	5x

Zdroj: Mladá fronta Dnes

Slovo sekta se v článku objevilo čtyřikrát, pojem NNH pouze dvakrát. O policii se autor nezmiňuje. V souvislosti s nebezpečím je třikrát uveden strach z konce světa, jedenkrát porušování povinné školní docházky a jedenkrát ztráta majetku.

7. 7. 2007, *Mladá fronta Dnes* - „*Buď přísný, dítě nemá žádná práva*“: Kniha Poselství grálu vysvětluje i přerod dospělé ženy v dítě, jak to udělala Barbora Škrlová (dcera vůdce grálistů Josefa Škrly). Grálisté očekávají příchod nového Spasitele – Syna člověka. Právě jeho příchod bude poslední šancí pro všechny obrátit se na „pravou“ víru, jinak budou zničeni. Nejšpatnějšími ze všech tvorů jsou přitom podle Poselství grálu ženy. A právě pasáže o nich osvětlují, co se asi dělo v mysli dvaatřicetileté Barbory, která prý „prohlédla“ a začala se vydávat za třináctiletou Annu. Grálistická „bible“ říká: „Tak musí nejprve po strašných bédách povstat pravá nová žena, která bude prostřednicí a vytvoří základ pro nový, Bohu milý život, základ pro působení lidstva v pozdějším stvoření zbaveném hniloby.“

26. 3. 2008, *Idnes* – „*Anička měla podle sekty spasit svět, říká znalec*“: Článek potvrzuje, že důvod, proč se Barbora Škrlová vydávala za třináctileté děti Annu a Adama, je opravdu spojený s náboženskou skupinou. Anna a Adam byli chápáni jako nové božské bytosti, které měly dovést lidstvo k dokonalosti. Jako Anna žila v rodině týraných bratru Ondřeje a Jakuba Maurových, kteří vypověděli, že Anička „byla jiná než ostatní, Bohem vyvolená“, a že o tom nesmí mluvit.

Tabulka č. 6: Článek ze dne 26. 3. 2008

Zkoumané slovo	Výskyt v článku
sekta	7x
NNH	1x
policie	5x
nebezpečí	10x

Zdroj: Idnes

Slovo sekta autor použil sedmkrát na rozdíl od slova NNH, které použil pouze jedenkrát. Policie se v textu objevilo pětkrát. Nebezpečí v tomto článku znamená pětkrát týrání, dvakrát sexuální zneužívání, jedenkrát mučení, manipulace a vymývání mozků.

26. 3. 2008, *Mladá fronta Dnes* – „Je to sekta. A hlavní aktér uniká“: Tento článek vysvětluje opakované vtělování Barbory do třináctiletých dětí takto: „Její tělo už bylo opotřebované, mělo nějakou minulost a duchovní bytost se do nich nevešla.“ Tak bylo nutné stvořit pro Barbořinu duchovní sílu nové tělo. Teprve potom by bylo možné vyvést lidstvo z temnoty.

Tabulka č. 7: Článek ze dne 26. 3. 2008

Zkoumané slovo	Výskyt v článku
sekta	12x
NNH	1x
policie	8x
nebezpečí	40x

Zdroj: Mladá fronta Dnes

V článku je slovo sekta uvedeno dvanáctkrát, slovo NNH jedenkrát a slovo policie osmkrát. V souvislosti s nebezpečím je zmíněno čtrnáctkrát týrání, sedmkrát zavírání do klecí, pětkrát bytí páskem, tyčí z bambusu, vařečkou, čtyřikrát mučení, dvakrát obchod s pornem, dvakrát sexuální zneužívání, dvakrát manipulace. Jednou se autor článku zmínil o vymývání mozkům, topení dětí ve vaně, popalování těla cigaretou a psychickém teroru.

4.2.5 Scientologové

1. 7. 2008, *Plzeňský deník* – „*Scientologové pronikají do českých škol*“: Scientologové našli způsob, jak pronikat do českých škol, protože se chtějí společensky etablovat a získávat kontakty.

Tabulka č. 8: Článek ze dne 1. 7. 2008

Zkoumané slovo	Výskyt v článku
sekta	2x
NNH	2x
policie	1x
nebezpečí	2x

Zdroj: *Plzeňský deník*

Slovo sekta bylo autorem použito dvakrát, NNH také dvakrát. O policii se zmínil jedenkrát. Nebezpečí znamená jedenkrát snaha o manipulaci a jedenkrát neobjektivní, zkreslené a zavádějící informace o drogové problematice.

4.2.6 Lucie a Jan Ditrich Dvorští

24. 9. 2008, *Lidové noviny* – „*Posel Grálu ukázal svou tvář*“: Jan Dvorský, vůdce nového náboženského hnutí imanuelitů, obral své přívržence o miliony a ty, které zavrhl, přivedl ke zhroucení. Lidé, kteří oběma prorokům uvěřili, jim do kapsy přisýpali statisíce i miliony korun v naději, že se stanou součástí jejich „tisícileté říše“. Někteří oblouznění lidé poté, co odevzdali Dvorským všechny své peníze, skončili v psychiatrických léčebnách. Metody vymývání mozku a indoktrinace dovedly oběti až na pokraj osobního zhroucení. Nedostatek jídla, přísná kontrola života v rámci uzavřené skupinky a poslušnost vůdci naruší velmi rychle osobní integritu lidí. Jan i Lucie byli také obviněni z narušování mravní výchovy mládeže kvůli tomu, že neposílali své dcery do školy.

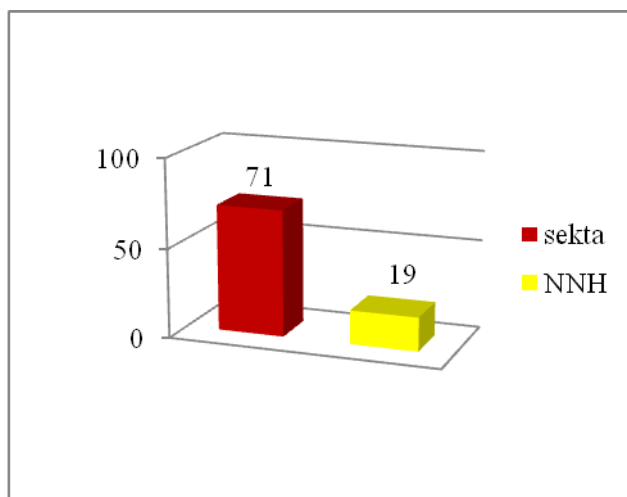
Tabulka č. 9: Článek ze dne 24. 9. 2008

Zkoumané slovo	Výskyt v článku
sekta	8x
NNH	2x
policie	2x
nebezpečí	14x

Zdroj: Lidové noviny

Se slovem sekta autor pracoval osmkrát, ale pojem NNH použil pouze dvakrát. O policii se v článku hovoří také dvakrát. Do nebezpečí je zahrnuto pětkrát vymývání mozků, třikrát psychické zhroucení, dvakrát ztráta majetku, dvakrát sebevražda, jedenkrát narušení mravní výchovy mládeže a závislost na vůdci.

Graf 6: Rozdíl použití pojmu sekta a nové náboženské hnutí (v absolutních číslech)

Zdroj: vybraná periodika

Z grafu vyplývá, že byl ve všech zkoumaných člancích pojem sekta použit jednasedmdesátkrát. Pojem NNH pouze devatenáctkrát.

4.3 Rozhovory

Díky rozhovorům se podařilo zjistit důvody členů Svědků Jehovových, proč odmítají transfuze, slavení svátků apod. Svědkové Jehovovi také vyjádřili svůj názor ohledně toho, jak oni vnímají společnost, a toho, jak společnost vnímá je.

4.3.1 Identifikační údaje

První otázka rozhovoru se týkala identifikace dotazovaných. Respondenti byli dotazováni na jejich věk a nejvyšší dosažené vzdělání.

Tabulka č. 10: Identifikace respondentů

Respondent	Pohlaví	Věk	Vzdělání
číslo 1	muž	39 let	VŠ
číslo 2	žena	42 let	SŠ bez maturity
číslo 3	žena	35 let	SŠ s maturitou
číslo 4	žena	28 let	SŠ s maturitou
číslo 5	muž	25 let	SŠ s maturitou

Zdroj: vlastní výzkum

Celkového počet 5 respondentů byl tvořen 3 ženami a 2 muži. Věkové rozmezí dotazovaných bylo od 25 let do 42 let.

4.3.2 Členství v Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi

Respondenti odpovídali na následující otázky:

Otázka č. 2: Jak dlouho jste členem této náboženské skupiny? Jak došlo k prvnímu kontaktu s tímto náboženským hnutím, případně kdo byl iniciátorem prvního setkání?

Respondent č. 1: „Naše rodina je součástí této církve už 2 roky. Manželka jednoho dne přišla domů a byla celá rozzářená. Tvrdila, že našla konečně něco, co nám pomůže. Tenkrát jsme totiž prožívali takovou tu manželskou krizi a hrozil nám rozvod. Náš vztah jsme chtěli ale zachránit, hlavně kvůli našim dětem. No, a ten den donesla manželka nějaké materiály o SJ, které získala od dvou žen na ulici. Oba jsme si brožurky pečlivě prostudovali a shodli se na tom, že bychom měli naše životy změnit a dát se tou pravou cestou.“

Respondent č. 2: „Členkou jsem už dlouhou dobu. Více než 30 let. Jako malá jsem žila na vesnici. Rodiče mě vychovávali jako katoličku. Každou neděli jsme chodili do kostela jako každý z naší vesnice. Když mi bylo asi 10 let, přestěhovali jsme se do města, protože si tatínek našel novou práci. A zhruba v té samé době jsme se stali s učením Svědků Jehovových. Zjistili jsme, že tato církev káže pravdu z Bible, a tak jsme se stali členy.“

Respondent č. 3: „Členkou jsem už od narození. Moji rodiče jsou členy NSSJ už dlouhou dobu. Byli jimi už dávni předtím, než jsem se narodila já. V této víře vlastně vyrůstám. Rodiče mě k ní od narození vedli.“

Respondent č. 4: „Členkou jsem letos už 8. rokem. Moji rodiče jsou katolíci. Mě jako katoličku taky vychovávali. Asi ve 20 letech jsem se dozvěděla o učení SJ. Začala jsem tedy pečlivě studovat Bibli a poznala jsem, že tato církev hlásí pravdu.“

Respondent č. 5: „Dá se říct, že jsem teprve nováček. Asi před rokem jsem se seznámil s naprosto úžasnou dívkou, která mně zasvětila do učení SJ. A od té doby jsme se stýkali a společně navštěvovali setkání SJ a bohoslužeb. Dnes jsme spokojeně zasnoubení. Víra nás dala dohromady.“

Otázka č. 3: Kolik Vám bylo let v době prvního kontaktu?

Z odpovědí respondentů na tuto otázku vyplývá, v jakém životním období se lidé stávají členy náboženských hnutí.

Tabulka č. 11: Věk 1. kontaktu

Respondent	Věk 1. setkání
číslo 1	37 let
číslo 2	10 let
číslo 3	od narození
číslo 4	20 let
číslo 5	24 let

Zdroj: vlastní výzkum

2 dotazovaní jsou členy už od dob svého dětství, kdy je k této víře přivedli jejich rodiče. 2 respondenti jsou členy od doby dospívání a rané dospělosti, kdy člověk řeší mnoho otázek souvisejícím s jeho budoucností (zaměstnání, manželství, rodina...). Respondent č. 1 uvádí, že se členem stal ve 37 letech, v období manželské krize.

4.3.3 Informace o SJ

Otázka č. 4: Měli jste o činnosti této skupiny informace před tím, než Vás poprvé její členové sami oslovili? Pokud ano, od koho jste tyto informace získali?

Respondent č. 1: „Před tím, než domů manželka přinesla informace o SJ, jsem o činnosti této církve věděl, ale o jejím učení jsem neměl tušení. Nikdy jsem si asi nechtěl připustit, že by nám mohla pomoci víra. Nikdy jsem si nechtěl ani připustit, že žiju špatně. Potom jsme s manželkou začali studovat Bibli a uvědomili si, co nám v životě chybělo.“

Respondent č. 2: „Já myslím, že ne. Jak jsem již řekla, žili jsme na vesnici mezi samými katolíky. Teprve s příchodem do města, kde žili lidé různého vyznání, a dokonce i ateisté, což na vesnici lidé vnímali jako ten největší hřích. Rodiče se spřátelili s lidmi, co byli členy SJ a ti nás vlastně poprvé vzali na návštěvu do Sálu království.“

Respondent č. 4: „O učení SJ jsem předtím neměla tušení. Informace jsem získala, až když u našich dveří zazvonili 2 členové této církve. Začali citovat části Bible. Mě to zaujalo, tak jsem si s nimi domluvila další schůzku a začala docházet na jejich shromáždění.“

Respondent č. 5: „O činnosti jsem zaslechl párkrát, buď v novinách, nebo v televizi. Vždycky to bylo ale spíše negativního rázu. Žádné pozitivní informace jsem o SJ před setkáním s mojí přítelkyní neslyšel.“

4.3.4 Pozitiva a negativa členství

Respondentům byly položeny tyto otázky:

Otázka č. 5: Co bylo pro Vás osobně nejvíce lákavé na členství v této skupině?

Respondent č. 1: „My s manželkou jsme chtěli vyřešit tehdejší manželskou situaci. Protože nám nepomohla ani manželská poradna, hledali jsme dalšími možnostmi. Chtěli jsme naše manželství stůj co stůj zachránit. A to se nám povedlo. Teď žijeme lépe, jsme šťastnější více, než kdykoli dříve. Náš život má konečně nějaký smysl. Bůh nám ukázal, jak správně mám žít.“

Respondent č. 2: „Vím, že maminka neustále povídala o tom, jak jsou tyto lidé přátelští a milí. A to také jsme. Díky členství jsme byli více spolu, našli jsme si nové přátele. Také nám tato církev a hlavně její lidé pomohli lépe se adaptovat na městské prostředí, které nám zpočátku připadalo velice cizí. Mnoho sousedů z našeho domu jsme ani

neznali. Každý člověk se staral jenom sám o sebe. Na tohle jsme nebyli zvyklí. Na vesnici jsme se všichni znali, byli jsme taková velká rodina. No, a ve městě jsme našli novou rodinu mezi svědky.“

Respondent č. 3: „Na celém životě s touto vírou se mi líbí jeho pravost a pravdivost. Pokud čtete Bibli velice pečlivě, všechny její pravdy naleznete v této víře. Ona jediná vykládá Bibli v jejím pravém smyslu. Díky tomu, že sloužím Bohu, mám můj život smysl. Bible mě naučila, abych si vážila manželství a své dcerky. Tu vychovávám podle mravních zásad, aby z ní vyrostl člověk laskavý, mírný, pokojný, milosrdný a spravedlivý.“

Respondent č. 4: „Celé učení této církve mi přijde jako to pravé. Ukázalo mi cestu, kterou bych se měla ve svém životě ubírat. Bratři i sestry mě přijali mezi sebe. Všichni jsou na mě milí a laskaví. Díky nim cítím, že jsem osobnost. Mám vedle sebe lidi, kteří mě přijímají a mají mě rádi.“

Respondent č. 5: „Když jsem od své přítelkyně slyšel, jak jsou na ní všichni hodní a milí, chtěl jsem se o tom přesvědčit. Přijde mi, že to funguje jako jedna velká rodina, kde každý má svou roli. Každý jsme tu důležitým článkem.“

Otázka č. 6: Myslíte si, že na Vás členství v této skupině nějak negativně ovlivnilo? (hodnotový žebříček, zvyky, vztahy s blízkými lidmi, situace v rodině, jiné problémy atd.)?

Respondent č. 1: „Tak to určitě ne. Jak už jsem Vám vyprávěl, pomohlo nám to zachránit manželství. Celkově jsme jako rodina začali trávit více času spolu. Společně navštěvujeme bohoslužby. Společně debatujeme. Jsme více rodina. Přehodnotili jsme svůj dosavadní život, který byl hodně závislý na materiálních zdrojích. Teď je pro nás větší hodnotou duchovno a služba našemu Bohu. On nám za naše služby pomáhá jít to správnou cestou a překonávat nástrahy dnešního uspěchaného života. Díky členství jsme také získali mnoho nových přátel, se kterými si rozumíme.“

Dříve jste neměli přátele, se kterými byste se stýkali? „To ano, ale dnes máme opravdové přátele. Opravdové. Ti dříve nám nemohli tolik rozumět. Přestali jsme

se s nimi tedy stýkat. Myslím si, že život celé naší rodiny členstvím v NSSJ získal smysl.“

Respondent č. 2: „Negativně? To bych nikdy neřekla. Mám zde mnoho přátel, které beru jako svou rodinu. A našla jsem zde porozumění. Můj život má smysl a řád. Stýkám se s lidmi, kteří jsou výjimeční. Mezi nimi se cítím v bezpečí a sama sebou.“

Respondent č. 3: „V žádném případě. Nikdy jsem o své víře nezapochybovala. Moje víra je jediná pravá.“

Respondent č. 4: „Tak to si určitě nemyslím.“

Respondent č. 5: „Zatím pocítuju, že jsem se nikdy necítil a nechoval lépe. Zažívám zde pocit uspokojení.“

4.3.5 Otázka krevní transfuze

Otázka č. 7: Z jakého důvodu nechcete přijímat krevní transfúzi? A co Vaše dítě. Odmítla /odmítl byste podat krev v případě přímého ohrožení jeho života? Transplantace? Očkování? Pravidelná návštěva praktického lékaře?

Respondent č. 1: „Transfuze krve odmítáme. Je to proto, že náš Bůh si to nepřeje. Odmítání plné krve a jejích čtyř hlavních složek - červených krvinek, bílých krvinek, plazmy a destiček, je pilířem naší víry. Zda bych odmítl podat krev svému dítěti? Ano, odmítl bych. Zním několik svědků, kteří situaci, zda mají nebo nemají povolit dítěti krevní transfúzi, řešit museli. Víím, že v této republice proběhlo několik soudů díky této situaci. Já si ale myslím, že za dítě jsme odpovědní my rodiče, a proto my máme možnost vybrat si a tudíž možnost odmítnou cizí krev. Vždyť medicína je na takové úrovni, že lze využít různých alternativních náhražek krve.“

Transplantace a očkování? „Co se týče transplantace a očkování, to naše víra nezakazuje. Víím, že do třicátých let bylo očkování zakázáno. Zákaz transplantace trval až do padesátých let. Dnes už to však neplatí. Byl to omyl, který vznikl při výkladu Bible.“

Praktický lékař? „Mé děti samozřejmě svého praktického lékaře pravidelně navštěvují. Všechna zákonem povinná očkování jsme s nimi absolvovali. Já i manželka navštěvujeme stejného lékaře. Ale protože jsme zaměstnaní, snažíme se marodit

co nejméně. Proto svého lékaře navštěvujeme opravdu jen v nejnnutnějších případech. Od té doby, co jsem svědkem, jsem u lékaře nebyl. Jsem prostě zdravý jako řípa. Mě léčí moje víra.“

Respondent č. 2: „Ano, krevní transfuze odmítáme a to z toho důvodu, protože si to Bůh nepřeje. Pokud by bylo moje dítě v ohrožení života? Pak přece existuje bezkrevní medicína. My se nebojíme komplikací nebo smrti. Vždyť smrt přináší naději na vzkříšení. Věřím, že kdyby moje dítě zemřelo, bude Bohem vzkříšeno.“

Transplantace a očkování? „Transplantace a očkování neodmítáme. A svého praktického lékaře navštěvuji pravidelně.“

Respondent č. 3: „Transfuze krve odmítáme. Odmítáme je, protože si to tak Bůh přeje. Krev je pro nás posvátná tekutina, tak to ukládá Bible. Krev je cenný dar života, který vlastní každá živá duše. Krev je svatá. Naše rodina u sebe nosí kartu „Stop krvi“, která slouží jako právní doklad a zavazuje lékaře respektovat naše rozhodnutí nepřijímat žádnou krev. Ani své dceři bych nikdy nepovolila krevní transfuzi. Je velice nebezpečná, jsou s ní spojeny zdravotní komplikace a také existuje nebezpečí, že se člověk nakazí infekčními chorobami. Riziko přenosu těchto nemocí je vysoké. Vím, že existují různé alternativy, například Ringrův roztok s laktátem, tkáňová lepidla, fibrinová lepidla a tmely a další.“

Transplantace a očkování? „Co se týče očkování a transplantace, tam žádný zákaz nemáme.“

Respondent č. 4: „Krevní transfuze nepřijímáme, protože krev je posvátná tekutina. Dítě nemám, takže jsem tuto situaci zatím řešit nemusela, ani nikdo z mého okolí. Já opravdu nevím, jak bych se v takové situaci zachovala.“

Respondent č. 5: „Bůh krev považuje za posvátnou tekutinu. Proto nepřijímáme krev. Transplantace a očkování Bůh nezakazuje.“

4.3.6 Politika a svátky

Dotazovaní odpovídali na tyto otázky:

Otázka č. 8: Odmítáte účast na politické správě, vyhýbáte se vojenské službě. Můžete mi vysvětlit důvody?

Respondent č. 1: „Ano, účast na politické správě odmítáme. Bůh říká, že nemáme sloužit nikomu jinému než jemu. Ani dříve jsem k volbám nechodil. Tímto postojem se snažím ukázat, že jsem hrubě nespokojený se současnou politikou. Jinak já se vojenské služby účastnil. To jsem ještě nebyl svědkem.“

Respondent č. 2: „Ano, to je pravda. Bůh řekl, že máme sloužit jen jemu, nikomu jinému. Vojenskou službu odmítáme také. Mnoho mužů kvůli tomu bylo pronásledováno. Vím ale také, že mnoho mužů využilo civilní služby, v jejímž rámci pomáhali nemocným lidem v nemocnicích.“

Respondent č. 3: „Ježíš Kristus řekl, že bychom neměli sloužit nikomu jinému než Bohu. Sám Bůh nechce, abychom se podřizovali někomu jinému než jemu.“

Respondent č. 4: „Ano, Bůh řekl, že nemám sloužit nikomu jinému než jemu.“

Respondent č. 5: „Bůh řekl, že nemáme sloužit nikomu jinému než jemu.“

Otázka č. 9: Vaše náboženská společnost odmítá slavit Vánoce, narozeniny, svátky, svatby a tak dále. Můžete mi Váš postoj vysvětlit? Jak snáší tuto skutečnost Vaše dítě z hlediska přijímání dárků, vánoční atmosféry a podobně?

Respondent č. 1: „Svátky? Jsou to pohanské výmysly a tradice. Vím, že dřív, když jsme je slavili, tak jsme jenom jedli a pili. Svátky prostě vedou jenom k hýření. Naše děti to chápou, vše jsme jim s manželkou vysvětlili. Dárky jim dáváme, jenom to není podmíněno nějakým svátkem. Myslím si, že lidé by se neměli obdarovávat z nějakého důvodu, jakým jsou svátku, ale pro potěšení a pro radost.“

Respondent č. 2: „Jsou to pohanské zvyky. Svým dětem dárky samozřejmě dáváme, ale ne z důvodu Vánoc nebo nějakého svátku. A oni to chápou. Dárky si dáváme, pořádáme i slavnostní večeře za přítomnosti našich přátel, ale není to opravdu z důvodu svátku. Neúčastníme se žádných oslav narozenin či svátku, ale respektujeme právo jiných lidí svátky a narozeniny slavit.“

Respondent č. 3: „Jsou to pohanské zvyky, proto se jim vyhýbáme. Oslava Vánoc je prostý nesmysl. Žádné evangelium nenapovídá den, ani měsíc, Kristova narození. Lidé si datum narození Krista prostě vymysleli. Ale naše církve uznává Velikonoce jako svátek, kdy Ježíš umřel na kůlu. Dcerce dárky samozřejmě dáváme. Ale ne v den

nějakého pohanského svátku. Dárky by se neměly dávat jen tehdy, že se to společensky očekává. Člověk by měl být upřímně štedrý. Moje dcerka to chápe. Není o ně ochuzená.“

Respondent č. 4: „Neslavím, jsou to pohanské zvyky. Dárky samozřejmě dávám, ale vždy jako překvapení. O to větší radost obdarovaní z dárků mají, když nečekají, že dostanou nějaký dárek. Někdy se rodiče zlobí, že se neúčastním rodinných setkání při různých oslavách, ale já tyto svátky zkrátka neslavím.“

Respondent č. 5: „Podle Boha jsou to pohanské zvyky.“

4.3.7 Vzdělání dětí

Otázka č. 10: Jakou školu navštěvuje Vaše dítě? Jak Vaše dítě tráví volný čas? Účastní se školních akcí a výletů? Dovolil/a byste mu studium na VŠ? Četl/a jste svému dítěti před spaním pohádky?

Respondent č. 1: „Syn navštěvuje ZŠ a dcera je už na SŠ. Svůj volný čas tráví buď s námi, jako celá rodina, nebo chodí ven s kamarády. Vím, že se třeba s kamarády, jejichž rodiče nevěří, občas pohádají, ale v žádném případě to není kvůli naší víře. Naše děti jsou oblíbené.“

Studium na VŠ? „Vím, že ani jedno moje dítě po tom netouží. Tvrdí, že je to ztráta času. Prý vše, co k životu potřebují, stejně už vědí. Asi mám doma samý génia (smích).“

Pohádky? „Ano, oběma dětem jsme četli pohádky. Ještě teď máme doma mnoho pohádkových knížek. Někdy i já sám mám chuť si takovou knížku přečíst a vrátit se tak aspoň na chvíli do dětských let.“

Respondent č. 2: „Můj starší syn už pracuje, je už dospělý. Pracuje v jedné firmě na výrobu součástek do různých strojů. Mladší syn navštěvuje ZŠ. S paní učitelkou jsme domluveni, že si nepřejeme, aby Honzík při hodinách výtvarné výchovy kreslil obrázky s vánoční tematikou, například vánoční stromeček s dárky. Pokud se ve škole koná vánoční besídka, syna ze školy omlouváme a necháváme ho doma.“

Studium na VŠ? „Myslím si, že studium na VŠ není nutné. Cílem školní výuky je naučit dítě věcem, které potřebuje pro každodenní činnost. Měla by ho také připravit

na to, aby se jednou uměl postarat o svou rodinu. Myslím si, že tohle všechno můj starší syn umí a že mladší syn studiem na ZŠ a SŠ tyto znalosti také získá.“

Pohádky? „Vedle Bible jsem mu samozřejmě četla také pohádky, ale oba moji synové chtěli více předčítat úryvky z Bible.“

Respondent č. 3: „Vzdělání je velice důležité. Dcerka chodí na ZŠ a navštěvuje také hudební kroužek, kde se učí hrát na flétnu. Společně chodíme cvičit jógu, při které se člověk krásně uvolní, často navštěvujeme také různá muzea a výstavy. Snažím se dohlédnout na to, aby se moje dcerka učila pilně a svědomitě.“

Čtení? „S dcerkou čteme hodně. Už několikrát jsme přečetly Bibli. Čteme také další materiály, jako Co Bible doopravdy říká, nebo Poznání, které vede k věčnému životu. Pohádky čteme minimálně.“

Respondent č. 4: „Já děti nemám. Ale pro nás je vzdělání velká hodnota.“

4.3.8 Společnost a NSSJ

Pro zmapování postavení NSSJ ve společnosti byly respondentům položeny tyto otázky:

Otázka č. 11: Jakým způsobem reaguje na Vaši víru většinová společnost? Proč?

Respondent č. 1: „Poté, co jsme se s manželkou staly členy této církve, jsme slyšeli pár negativních názorů na náš nový a lepší život. Dříve jsme byli jiní. Ale teď máme vlastní názor, který se liší od ostatních. A to se některým lidem nelíbí, tak nám to dávají najevo.“

Respondent č. 2: „Párkrát se mi už stalo, že mi lidé řekli něco negativního vzhledem k mé víře. Ale ještě nikdy se mi nestalo, aby mi někdo nadával. Myslím si, že většinová společnost naší víru spíše respektuje.“

Respondent č. 3: „Lidé se zajímají o to, v co věříme. Ptají se na mnohé. Já se jim snažím nalézt odpověď v Bibli.“

Respondent č. 4: „Já už se ocitla v situaci, kdy mi lidé nadávali. Jednoho mého kamaráda jeden muž dokonce fyzicky napadl. Lidé se mě často snaží přesvědčit, že to, v co věřím, je špatné. Já ale vím, že pravdu má moje církev.“

Respondent č. 5: „Lidé okolo mě respektují moje rozhodnutí. Někteří se mě i na některé věci vyptávají. Přijde mi, že je zajímavá naše víra.“

Otázka č. 12: Jak chápete pojem nové náboženské hnutí? I když je Vaše náboženská společnost registrovaná církev, ve společnosti je označována novým náboženským hnutím. Co si o tom myslíte?

Respondent č. 1: „My určitě nejsme NNH. To je nesmysl. Vždyť žijeme podle Božích zákonů. Občas se stane, že se mi známí snaží vnutit svojí myšlenku, že jsme NNH, že někoho slepě posloucháme, že naše přesvědčení není správné. Ale kdyby i oni pečlivě studovali Bibli, poznali by, že tato víra je ta pravá.“

Respondent č. 2: „Pokud nás někdo nazývá NNH, pak je to hanlivé. Nás to uráží. Jednou se s nadávkami setkal i můj starší syn. Děti ve škole se mu posmívaly. Přišel domů a plakal. Říkal, že nechápe, proč se mu děti posmívají, že se jako rodina hlásíme k této církvi, když jsme členy registrované církve, která není ničím nebezpečná.“

Respondent č. 3: „NNH je podle Bible jakýsi odštěpek. Já vím, že si někteří lidé myslí, že jsme NNH. My se ale jako NNH určitě necítíme, ani se tak nechováme. My se jasně řídíme tím, co nám říká Bůh. Podle toho také žijeme.“

Respondent č. 4: „V Bibli je uvedeno, že země je posedlá Dáblem. A proto lidé páchají zlé věci a společnost je celkově špatná. My však věříme. Řídíme se tím, co nám říká Bůh. My máme pravou víru.“

Respondent č. 5: „Já jsem slýchal dříve, že SJ jsou sekta. Ani nevím, proč to ti lidé říkají. Já se od té doby, co jsem členem, cítím lépe fyzicky i psychicky.“

4.3.9 Otázka financí

Poslední otázka měla zmapovat situaci, kolik peněz lidé odevzdávají své církvi.

Otázka č. 13: Vlastníte nějaký osobní majetek?

Respondent č. 1: „Ano, máme vlastní automobil. Já s ním jezdím do práce. Manželka ho používá při nákupu potravin. Jiný majetek nemáme. Žijeme v pronajatém bytě.“

Dáváte církvi nějaké příspěvky? „Ano, bratři i sestry dávají příspěvky. My je však nedáváme na každém shromáždění. Dáváme je jen občas. Ale částku Vám

nepovím, v tom má větší přehled manželka. Jenom jsem chtěl dodat, že veškeré příspěvky jsou dobrovolné. Nemáme žádnou povinnost platit tyto příspěvky.“

Respondent č. 2: „Žijeme ve vlastním domečku se zahradou. Máme i vlastní automobil. Bez něj by se nám na okraji města žilo velice těžko. Všude je to daleko.“

Dáváte církvi nějaké příspěvky? „Ano, dáváme. Ale není to nutné. Je to spíše takový dar. Každý přispívá podle svých možností.“

Jak často přispíváte? „Na každém shromáždění určitě ne. Na to nemáme dostatek finančních prostředků.“

Můžu se zeptat, kolik přispíváte? „Náš příspěvek je zhruba 1000 Kč za měsíc.“

Znáte využití těchto příspěvků? „Příspěvky jsou použity na provoz sálu. A také na vydávání naší literatury.“

Respondent č. 3: „S manželem vlastníme automobil. Já s ním ale nejzdím, nemám řidičský průkaz.“

Dáváte církvi nějaké příspěvky? „Ano, dáváme. Je to takový dar, ze kterého se hradí provoz sálu, literatura, jídlo, oblečení a kapesné, pro dobrovolníky, kteří se podílejí na vydávání naší literatury. Příspěvky vhazujeme do schránky, která se nachází v sále Království.“

Přispíváte na každém shromáždění? „Snažíme se o to.“

Můžu se zeptat, kolik přispíváte? „Nezlobte se, ale to Vám nepovím.“

Respondent č. 4: „Já bydlím v bytě s rodiči. Automobil také nevlastním.“

Dáváte církvi nějaké příspěvky? „Ano, dávám. Je to jenom moje svobodné rozhodnutí, že chci přispívat na provoz našeho sálu.“

Přispíváte na každém shromáždění? „Ne. Přispívám jen někdy. Podle finanční situace.“

Respondent č. 5: „S přítelkyní bydlíme v pronajatém bytě a pořídili jsme si také automobil. Potřebujeme totiž dojíždět do zaměstnání.“

Dáváte církvi nějaké příspěvky? „Ano, dáváme.“

Jak často příspěvky dáváte? Přispíváte na každém shromáždění? „Ne, to ne. Přispíváme jen někdy.“

5 Diskuze

Informace, které byly analyzovány v teoretické části práce, poukazují na to, která základní lidská práva jsou některými NNH porušována. Jednotlivé články dokumentů, které se týkají lidských práv, jsou doplněny o příklady pro lepší ilustraci. Praktická část práce kombinuje kvalitativní a kvantitativní výzkum, což by mělo pomoci, hlouběji zmapovat danou problematiku.

5.1 Diskuze ankety

V rámci kvantitativního výzkumu byla k získání informací použita anketa. Jejím hlavním úkolem bylo zmapovat povědomí široké veřejnosti o NNH. V rámci ankety byli osloveni obyvatelé měst Český Krumlov (dále jen ČK) a České Budějovice (dále jen ČB).

Z grafu č. 1 je patrné, že povědomí o existenci nových náboženských hnutí mezi obyvateli měst Českých Budějovic a Český Krumlov je vysoké. 86 % respondentů, ví o existenci nových náboženských hnutí. Pouze 14 % respondentů o existenci nových náboženských hnutí neví. Myslím si, že vysoký počet respondentů (86 %), kteří mají povědomí o existenci NNH, je dán skutečností, že v okolí dotazovaných působí několik náboženských skupin (viz. graf č. 2). Je tedy pochopitelné, že lidé, kteří se mohou každodenně dostávat do styku s NNH, budou mít o činnosti NNH větší přehled a znalosti. Předpokládám, že by tento výsledný počet respondentů mohl být ještě vyšší, pokud by v otázce nebyl použit pojem NNH, protože toto označení není ve společnosti lidem tolik známé. Stále ještě převládá používání negativně chápaného pojmu sekta. Tento problém, který se při výzkumu vyskytl, potvrzují 3 % dotazovaných, kteří v otázce č. 1 uvedli, že o existenci NNH neví, už v otázce č. 2 uváděli, která NNH v jejich okolí působí.

Otázka č. 2 se týkala NNH, která se objevují v okolí respondentů. Zde mohlo být označeno více odpovědí. Této možnosti využila více než polovina všech dotazovaných. 71 % obyvatel měst ČK a ČB (graf č. 2) uvedlo, že v jejich okolí působí Svědkové Jehovovi (dále jen SJ). Mezi respondenty jsou SJ neznámější, protože v ČK na adrese Vyšný 249, 381 01 Český Krumlov sídlí Sál království svědků Jehovových. Tato

skupina zde působí již od roku 1998. Toto množství odpovědí, které vypovídají pro SJ, může být podpořeno počtem 23 162 občanů ČR, kteří se v roce 2001, kdy probíhalo sčítání lidu, k této církvi přihlásili. SJ se tak stali čtvrtou nejpočetnější státem registrovanou náboženskou skupinou (23). I přestože se jedná o církev, jsou SJ považováni za NNH, což může být dáno hlavně jejich těžko pochopitelnými názory. Porušují i několik zákonů (svým stanoviskem o transfuzi krve), mimo jiné i zákon č. 3/2002 Sb. Veřejnost je vnímá jako uzavřenou skupinu, která mnohdy velmi radikálně zastává názory spojené s vírou a drží se doslovného výkladu svého svatého písma. Tak by podle Wiebeuse mohli snadno splňovat jedno z kritérií pro skupinu, kterou bychom mohli za NNH označit (46). Jsou také náboženskou společností, která je na veřejnosti nejvíce agilní. Jsou známí tím, že oslovují lidi na ulicích, chodí po domech, aby šířili své „slovo“ za pomoci brožur, které Vám nechají a nepřímo Vás tím nabádají k bližšímu vnímání jejich učení a názorů. Toto mnohé vede k negativnímu postoji k nim.

52 % respondentů označilo přítomnost satanismu ve svém okolí. Těchto 104 odpovědí může být dáno počtem studentů mezi respondenty, mezi kterými je v současné době rozšířen právě satanismus. Keden (1990) hovoří o tzv. mládežnických sektách. Satanisté jsou často spojováni s hardrockovou, heavymetalovou, deathrockovou hudbou, specifickým oblékáním, specifickou mluvou či určitou symbolikou. Pro svou tajemnost a netradiční pojetí si tento styl získal velký ohlas u mladých lidí, kteří v období dospívání z důvodu nepochopení rodinou a známými hledají sami sebe (14).

9 % respondentů zvolilo možnost zmínit jiné nové náboženské hnutí, se kterým se ve svém okolí setkávají. Mezi těmito odpověďmi se objevila hnutí jako Vesmírní lidé (Andělé Světla), Wicca, Centrum přátel kosmologie. Velikým překvapením pro mě byly odpovědi 5 respondentů, kteří shodně uvedli, že mezi nová náboženská hnutí, která se vyskytují v jejich okolí, patří Romové. Jediným vysvětlením může být, že takto odpovídali příslušníci některého extrémistického hnutí, jejichž obliba v ČR neustále narůstá.

20 % respondentů uvedlo, že mají osobní zkušenost s některým náboženským hnutím (graf č. 3). Mezi uváděná hnutí patřila tato: Haré Kršna, satanismus, Mormoni, Svědkové Jehovovi a Wicca. Tento počet je ovlivněn aktivně působícími verbíři různých náboženských hnutí v okresech obou měst. Jako osobní zkušenost totiž nemusí být chápáno pouze členství a názorová shoda s náboženským hnutím, ale může to znamenat také zkušenost s verbíři na ulici, nebo u dveří jejich domovů.

Na otázku č. 4, která měla zjistit, zda si lidé myslí, že mohou být NNH nebezpečná, odpovědělo 73 % respondentů ano (graf č. 4). V případě, že respondenti zvolili tuto odpověď, měli prostor vyjádřit svůj názor. Jako možná nebezpečí uváděli: NNH mohou omezovat osobní svobodu („Každý má právo na život, svobodu a osobní bezpečnost.“). NNH mohou ovlivňovat rodinný život, členové hnutí přerušují styky s rodinou a přáteli. Členové odevzdávají NNH veškerý svůj majetek. NNH mohou své členy podněcovat k rituálnímu poškozování těla a k sebevraždám. Respondenti dále uváděli, že NNH cíleně poskytují svým členům zkreslené informace, vedou k násilí, zneužívání, fanatismu, závislosti, vymývají obětem mozky, mají vliv na chování a psychiku a mohou s lidmi manipulovat. Podle Opatrného je nebezpečí NNH vyvoláno ztrátou svobody, manipulací a navozením těžko zrušitelné citové, ekonomické a osobní závislosti člověka. Tento člověk je schopen popřít obecně uznávané kulturní hodnoty a vyčlenit se z obecně uznávané kultury života, odvrátit se od své rodiny a známých (24). To z odpovědí respondentů jasně vyplývá.

Otázka č. 5 se týkala možné prospěšnosti NNH. I zde mohli respondenti v případě zvolené odpovědi ANO vyjádřit svůj názor, na který zde měli vymezený prostor. 41 % respondentů uvedlo, že NNH mohou být také něčím prospěšná (graf č. 5). Jako pozitivní působení náboženských společností uváděli, že mohou nabádat k dobrým věcem, vést k poznání nových lidí a sebe samotného, nalezení smyslu života, získání naděje, zážitků a nového pohledu na svět. Některým lidem mohou dodat pocit bezpečí a pomoci jim v těžkých chvílích.

Otázky č. 4 a 5 souvisí s hypotézou II: Veřejnost nemá dostatečné povědomí o tom, jaká základní lidská práva mohou některá nová náboženská hnutí porušovat. Lidé si uvědomují možné nebezpečí některých NNH, ale v souvislosti s lidskými právy bylo

uvedeno pouze omezování osobní svobody. Navíc 41 % dotazovaných věří i v prospěšnost NNH. Myslím si, že tato skutečnost může vést k ještě větší nebezpečnosti NNH, protože pokud někdo od náboženské společnosti něco očekává, a to „něco“ mu ta společnost nabízí, může se členem stát i člověk, který je zároveň přesvědčený i o jejich nebezpečnosti.

5.2 Diskuze obsahové analýzy

Při kvantitativním výzkumu byla využita metoda obsahové analýzy článků z různých periodik (Právo, Šíp, Mladá fronta Dnes, Lidové noviny, Regionální deníky, internetový portál Idnes). Při vyhledávání článků bylo hlavním kritériem naleznout ty, kde se píše o nových náboženských hnutích a jejich nebezpečí, což koresponduje s tématem bakalářské práce. Dalším kritériem byl počáteční rok 2000, který byl považován za vstup do nového milénia a zároveň za hrozbu konce světa.

Nalezeny byly články z těchto periodik: Práva, Šípu, Mladé fronty Dnes, Lidových novin, Regionálních deníků, internetového portálu Idnes, od 12. 4. 2003 do 24. 9. 2008. Mezi témata, o kterých se novináři zmiňovali, patří: sebevražda rodiny (Právo), problematika satanistů (Šíp), Kuřimská kauza týraných bratrů Maueroých (Mladá fronta Dnes), „převtělování“ Barbory Škrlové do třináctiletých dětí (Mladá fronta Dnes, Idnes), problém pronikání scientologů do škol (Regionální deníky), dlouholetá kauza Lucie a Jana Ditricha Dvorských (Lidové noviny).

Při obsahové analýze byly zkoumány slova sekta a pojem nová náboženská hnutí, pro jejich následné porovnání, protože při realizaci výzkumu se vyskytl problém, který souvisí s neznalostí pojmu NNH. Z výsledků vyplývá, že většina novinářů, kteří píšou články pro širokou veřejnost, používá více pejorativně chápaný pojem sekta na rozdíl od neutrálního označení nové náboženské hnutí. Toto si vysvětlují tím, že novináři potřebují, aby tento problém pochopilo co největší množství čtenářů a posluchačů. Markantní rozdíl byl především v textu „Týrala matka Ondřeje kvůli sektě?“ (Mladá fronta Dnes), kde se slovo sekta objevilo dokonce čtyřicetkrát oproti čtyřikrát použitému slovu NNH. Z grafu č. 6 jasně vyplývá, že autor článku více pracoval s pojmem sekta, který je ve společnosti známější. Práce s tímto pojmem vede

k lepšímu pochopení celého článku laickým čtenářem, který o problematice nových náboženských hnutí mnoho neví. Velký rozdíl v použití obou slov byl také v článku „Bud' přísný, dítě nemá žádná práva“ (Mladá fronta Dnes), „Anička měla podle sekty spasit svět, říká znalec“ (Idnes), „Je to sekta. A hlavní aktér uniká“ (Mladá fronta Dnes) a „Posel Grálu ukázal svou tvář“ (Lidové noviny). Slovo sekta je ve společnosti chápáno negativně, proto by od něj měli autoři článků ustupovat a vysvětlovat pojem nová náboženská hnutí. Vojtíšek ve svém článku „Co s pojmem sekta?“ hovoří o tom, že k nepochopení pojmu sekta došlo při jeho definování. Důvod pro chápání slova sekta jako něco negativního přispěl také mediální ohlas na událost z roku 1978, kdy 913 příslušníků hnutí Svatyně lidu spáchalo hromadnou sebevraždu. Média tyto přívržence označila jako stoupence sekty, čímž se k veřejnosti termín dostal ve spojení s děsivou událostí. Proto by podle Vojtíška měla veřejnost do svého povědomí spíše zařadit deskriptivní pojem NNH a to i za pomoci médií (42).

Dalším zkoumaným slovem při obsahové analýze bylo slovo policie. Pokud dojde k porušení jakéhokoli lidského práva nebo povinnosti, dostane se případ do rukou policie, která začne zkoumat, zda k zanedbání některého práva či povinnosti opravdu došlo, aby mohl být pachatel odsouzen. Policie ČR řešila případ sebevraždy rodiny (článek ze dne 12. 4. 2003 - Právo), kauzu Kuřim (článek ze dne 13. 6. 2007 - Mladá fronta Dnes, článek ze dne 7. 7. 2007 – Mladá fronta Dnes), případ Barbory Škrlové (článek ze dne 7. 7. 2007 – Mladá fronta Dnes, článek ze dne 26. 3. 2008 – Idnes, článek ze dne 26. 3. 2008 – Mladá fronta Dnes), pronikání scientologů do škol (článek ze dne 1. 7. 2008 – Regionální deníky) a případ Dvorských (článek ze dne 24. 9. 2008 – Lidové noviny).

V textech uvedených periodik byly hledány také slova, která by naznačovala nebezpečnost NNH. Nejvíce používaným slovem bylo týrání a mučení v souvislosti s Kuřimskou kauzou. Lidé si mohli přeciť o tom, že pod vlivem NNH může člověk své děti zavírat do psích klecí, bít páskem, bambusovou tyčí či vařečkou, popalovat tělo cigaretou, nebo topit dítě ve vaně, což by bylo v rozporu s Úmluvou o právech dítěte. V textu „Týrala matka Ondřeje kvůli sektě?“ (Mladá fronta Dnes) se objevoval fanatismus. Podle Chmelíka tento pojem jedním s charakteristických rysů NNH.

Ve fanatismu je skryta zběsilost, blouznění a posedlost. Od fanatika tedy nelze očekávat, že přistoupí na rozumové argumenty. On nesnese odlišný názor, tím méně odpor (12). V článcích „Pokoj mrtvých byl natřen černě“ (Právo) a „Společnost, která zkoumá d'ábla“ (Šíp) autoři hovoří o tom, že členové NNH mohou pod vlivem své víry, svého vůdce páchat vraždy a sebevraždy. Tento fakt potvrzuje i Chmelík, který tvrdí, že vlivem závislosti na vůdci a extrémní izolovanosti člena NNH, může dojít ke spáchání hromadných vražd či sebevražd (12). Mezi dalšími slovy, která poukazují na nebezpečí NNH, byla ve článcích použita tato: vymývání mozků (sedmkrát), manipulace (šestkrát), psychický teror a následné zhroucení (čtyřikrát), sexuální zneužívání (čtyřikrát), dětská pornografie (třikrát), odevzdání majetku (třikrát), porušení povinné školní docházky a ohrožení mravní výchovy mládeže (dvakrát), strach z konce světa (dvakrát) a podávání neobjektivních informací. Chmelík uvádí, že některá NNH preferují spíše soukromou výchovu (např. dříve Haré Krišna), což je v rozporu s právními předpisy ČR a což vede k popírání či omezování základních práv člověka (právo na vzdělání) (12). V uvedených textech se mohl čtenář dozvědět o porušování lidských práv zakotvených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v Listině základních práv a svobod.

Článek „Scientologové pronikají do českých škol“ (Regionální deníky) informuje o tom, že ve společnosti scientologové vystupují jako občanské sdružení Řekni ne drogám, řekni ano životu a pořádají přednášky o škodlivosti drog. Podle odborníků na drogovou problematiku jsou informace, které toto náboženské hnutí poskytuje, jsou zkreslené a zavádějící a v žádném případě nejsou objektivní.

Z analyzovaných článků novin musím souhlasit s tvrzením Chmelíka, který hovoří o tom, že veřejnost existenci NNH příliš nevnímá. O NNH se totiž dozvídají pouze sporadicky ze sdělovacích prostředků, a to pouze v několika málo případech, kdy se psalo o poškozování psychického zdraví jednotlivce a o ohrožení osobní svobody občanů, kteří se však svých svobod vzdali „dobrovolně“ (12).

Získanými informacemi byla potvrzena hypotéza I: U nových náboženských hnutí se můžeme setkat s porušováním některých lidských práv. V jednotlivých článcích se píše o různých kauzách, které byly řešeny policií.

Na závěr musím upozornit na skutečnost, že i když je Kuřimská kauza spojována s činností NNH, nikdy to nebylo potvrzeno.

5.3 Diskuze rozhovorů

Polostandardizované rozhovory byly vedeny s pěti členy Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi, která je mezi obyvateli měst ČK a ČB nejznámější (graf č. 2). Rozhovor obsahoval 13 otázek, které byly doplňovány o další, které se odvíjely od tématu rozhovoru. Při sestavování otázek jsem se řídila cílem zjistit, zda si SJ uvědomují, že některé jejich názory mohou porušovat lidská práva, zda si také uvědomují své postavení ve společnosti a názor společnosti na jejich víru.

Rozhovory se SJ trvaly od jedné hodiny až do dvou a půl hodiny. Pro mě osobně byly velice namáhavé, protože snaha SJ verbovat byla patrná i při našem setkání. Bylo velice těžké udržet dotazovaného u společného tématu, který souvisel s položenou otázkou, protože se jeho odpovědi neustále týkaly Bible a její citace. Na druhé straně byli SJ velice milí a ochotní odpovídat na moje dotazy. Při jednom z rozhovorů mi byla nabídnuta i účast na shromáždění SJ v jejich Sále Království. Pro mě to byl opravdu velký zážitek.

Dotazovaní byli tvořeni třemi ženami a dvěma muži ve věku od 25 do 42 let se SŠ a VŠ vzděláním. Mezi nejčastější nejvyšší dosažené vzdělání patřilo střední vzdělání s maturitou, a to u 3 dotazovaných. Respondent č. 1 uvedl vzdělání vysokoškolské, respondent č. 2 střední vzdělání bez maturity. Otázky týkající se příčiny vstupu do této církve ukázaly, že dva respondenti jsou členy díky členství jejich rodičů. Děti, jejichž rodiče jsou členy některého NNH, nemají možnost zvolit si svoji víru. Dva dotazovaní se stali členy v období dospívání a rané dospělosti, kdy jsou lidé velice náchylní k tomu, aby se nechali zlákat ke členství. Poslední respondent se stal členem v období životní krize, kdy s manželkou řešili rozvod. Společně chtěli nalézt řešení, které by jim pomohlo z rozvodové situace uniknout. *Shrnutí:* Uváděné příčiny vstupu byly různé. Někdo je členem už od narození, nebo od útlého dětství, kdy je k této víře přivedli rodiče. Důvodem ke vstupu byla také snaha vyřešit manželskou krizi.

Informace o činnosti církve získávali od partnerů, přátel, verbířů, z televize, z novin. Dříve se o učení SJ nezajímali. Teprve až kontakt s lidmi, kteří v tuto víru uznávají, jim přinesl informace. Oslovení začali studovat Bibli a další různé materiály, jako jsou: časopis Strážná věž, Probud'te se, Naše služba Království, Co Bible doopravdy říká, Poznání, které vede k věčnému životu, Hlubší pochopení Písma a další. *Shrnutí:* Z uvedených odpovědí vyplývá, že o činnosti před prvním kontaktem, neměli žádné informace. Respondent č. 5 uvedl, že o činnosti SJ slyšel v médiích.

Dotazovaní měli také uvádět, co jim členství v církvi přineslo, a také negativa tohoto členství. Přínos členství vidí ve vyřešení životních problémů a krizí, navázání nových kontaktů a přátelství, nalezení smyslu života a uvědomění si vlastní důležitosti a jedinečnosti. Tyto odpovědi korespondují s učením Kaverina o ideových, duchovních potřebách, mezi které řadí tyto potřeby: potřeba být osobností, mravní a estetická potřeba, potřeba smyslu života, potřeba být připraven překonávat překážky, potřeba tvořit. Všechny tyto duchovní potřeby se snaží náboženství uspokojit (31). Duchovní potřeby mohou tedy znamenat podle dalších autorů potřebu být osobností, potřebu smyslu, potřebu překonávat překážky a přesahovat sám sebe, potřebu uskutečňování mravních hodnot ve svém životě, potřebu estetických hodnot a potřebu tvořit. Kromě toho uvádějí náboženští psychologové také potřebu kořit se a potřebu oddanosti (29). Podle Maslowa vede uspokojení potřeb k pocitům blaha a k uvolnění (20), proto všichni dotazovaní shodně uvádějí, že našli smysl života, uspokojení a radost ze života. *Shrnutí:* Na členství bylo pro respondenty nejvíce lákavé to, že lidé v této církvi jsou milí a přátelští. Člověka berou takového, jaký je. Učení lidem ukázalo cestou, kterou by se měli dát. Lákavá byla také možnost pomoci řešení a překonání problémů v životě dotazovaných.

Na otázku č. 6, která souvisí s negativním ovlivněním života po vstupu do NSSJ, respondenti shodně odpověděli, že o žádném negativním ovlivnění nelze hovořit. *Shrnutí:* Žádný z respondentů si nemyslí, že by ho jeho víra jakkoli negativně ovlivnila. Odpovědi na tuto otázku byly strohé.

Otázka č. 7, která se týká především odmítání krevní transfuze, je v současnosti i samotnými SJ často diskutována. Příkladem je článek Strážné věže ze dne 15. 6. 2004,

který hovořil o nové možnosti přijetí hemoglobinu (21). V některých případech může pro zákaz krevní transfuze dojít k ohrožení zdraví a života. Lékaři, i samotní SJ řeší otázky, zda mají podat krev a porušit tak právo na osobní rozhodnutí, nebo nepodat krev a ohrozit tak život, což je v rozporu s Hippokratovou přísahou, kterou by se měli lékaři řídit. Členové této církve se shodli na tom, že by odmítli přijetí celé krve, což ve většině případů platí i pro děti. Učení o možnosti přijetí transplantace nebo o možnosti očkování SJ nijak nezaráží ani nepřekvapuje. Bůh žádnou z těchto věcí nazakazuje, tak je tudíž povolená. V souvislosti s odmítáním transfuzí je vhodné zmínit právo na ochranu zdraví (47), který je touto registrovanou církví porušován. Problém odmítání krevních transfuzí lze řešit také podle Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny. *Shrnutí:* Při této otázce se respondenti nejvíce rozpovídali. Bylo vidět, že je pro ně toto téma opravdu důležité. Transfuze krve SJ nepřijímají, protože je podle Bible posvátnou tekutinou. Při ohrožení života by spoléhali na alternativní, bezkrevní medicínu. Všichni jednoznačně uvedli, že by krev nikdy nepřijali. Respondent č. 4 ale zapochybovala v případě ohrožení života svého dítěte.

Z otázky č. 8, je patrné, že SJ se neúčastní politiky, to znamená, že nechtějí volit ani být voleni. Tvrdí totiž, že nemají sloužit nikomu jinému než Bohu. Bůh nechce, aby se podřizovali někomu jinému než jemu. *Shrnutí:* Důvodem, pro který odmítají SJ účast na politice, je to, že jsou podřízeni pouze Bohu, nikomu jinému.

Otázka č. 9 měla objasnit, proč neslaví svátky, narozeniny ani Vánoce. Svátky považují za pohanské tradice a zvyky, které vedou jen k hýření. Vánoce považují za nesmysl, protože v Bibli není uvedeno, kdy se Ježíš narodil. Za svátek uznávají Velikonoce, jako den úmrtí Ježíše na kůlu. Velice sympatický mi je ale jejich názor, že lidé by si neměli dávat dárky z důvodu nějakého svátku, ale pro radost a potěšení. Na druhé straně se ale neúčastní žádných rodinných setkání, která souvisejí se slavením svátků, svateb aj. Jejich rodiny, které neuznávají stejnou víru, je za to kritizují a hovoří o tom, že se od nich izolují. Dochází mezi nimi k hlubokému odcizení, které je v literatuře zmiňováno jako jeden z dopadů působení sekt. Chmelík hovoří o odcizení, rozvolnění vztahů a jakési „komunikační zdi“, která mezi jedincem a jeho nejbližšími

narůstá. Chlad v rodině a ztráta přátel je v těchto situacích naprosto běžnou (12). Článek 12 Všeobecné deklarace lidských práv, by mohl v některých případech extrémní izolace od rodiny opravdu porušován. Někteří SJ přerušují kontakty s rodinou, svými přáteli nebo odpadlíky od jejich víry, protože by je mohli svést na špatnou cestu. *Shrnutí:* Vánoce, svátky ani narozeniny SJ neslaví. Jediný svátek, který uznávají, jsou Velikonoce. Podle odpovědí respondentů, neslavení svátků jejich děti chápou. Nejsou pryč ošizeny o dárky, protože ty si dávají.

Otázka č. 10, která měla za úkol zjistit, zda u SJ nedochází k porušování práva na vzdělání podle článku 26 Všeobecné deklarace lidských práv, jasně ukázala, že v této církvi k tomu nedochází. Vzdělání je bráno jako velká hodnota. Ve škole by se děti měly hlavně připravit na budoucí život (např. starat se o rodinu, naučit se vše potřebné pro každodenní činnosti). Studium na vysoké škole SJ však považují za zbytečné. Čtení pohádek je u SJ běžné, ale za hlavní knihu, kterou by rodiče měli svým dětem číst, považují Bibli. Už malé děti tedy dokážou citovat mnoho úryvků z Bible. *Shrnutí:* Pro SJ je vzdělání velice důležité. Měli by získat dovednosti pro každodenní život. Naopak studium na VŠ jim přijde zbytečné, Vše, co by se dítě mělo naučit, získá studiem na ZŠ a SŠ. Děti SJ navštěvují zájmové kroužky a společně s rodiči se ve volném čase věnují i čtením Bible.

Pro zmapování povědomí o tom, jak jsou SJ vnímány většinovou společností, byla položena otázka č. 11 a 12. Členové této církve jsou považováni za NNH, i když oni se tak necítí. NNH totiž vnímají jako odštěpek, ale oni žijí podle Bible a Božích zákonů. Někteří SJ se díky svému členství setkávají s řadou nadávek, a někteří dokonce s fyzickým napadením. To znamená, že dochází k porušování práv většinovou společností ke SJ. *Shrnutí:* SJ se setkávají negativních reakcí lidí na jejich víru. Respondent č. 4 dokonce hovořil o případu fyzického napadení. Někteří lidé se pryč i jejich víru zajímají a pokládají SJ otázky. O tom, že jsou společností SJ vnímány jako NNH, vědí. Jako NNH se vůbec necítí, toto označení jim přijde dokonce urážlivé.

Podle článku 17 Všeobecné deklarace lidských práv má každý právo vlastnit majetek a nikdo nesmí být svévolně svého majetku zbaven. SJ mají vlastní automobily, domy, ale na druhé straně odevzdávají finanční dary církvi, které jak tvrdí, jsou

dobrovolné. Respondent č. 2 dokonce odevzdává 1 000 Kč měsíčně, což ročně dělá 12 000 Kč. Tyto peníze mají být použity na provoz sálu Království a na finanční pomoc dobrovolníkům, kteří pomáhají s vydáváním jejich literatury. Napadá mě však otázka, z čeho žijí SJ, kteří zastávají vyšší funkce a činnosti církve se věnují nepřetržitě, takže zaměstnání nemají. *Shrnutí:* Otázka týkající se financí vyvolala u respondentů rozpaky. V případě příspěvků zdůrazňovali, že se jedná pouze o dobrovolné dary, které jsou na provoz sálu Království.

Z analyzovaných informací získaných z rozhovorů se členy Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi lze potvrdit hypotézu I: U nových náboženských hnutí se můžeme setkat s porušováním některých lidských práv. I přestože jsou Svědkové Jehovovi v České republice registrovanou církví, jsou veřejností vnímáni jako NNH a porušují některá lidská práva (např. právo na ochranu zdraví).

Výsledky této práce mohou být ovlivněny skutečností, že výzkum probíhal ve společnosti lidí, kde aktivně působí několik náboženských skupin. Celých 20 % lidí uvádí, že mají osobní zkušenost s NNH. Díky tomuto působení, mají lidé větší zájem získat informace o náboženských skupinách, které se v jejich okolí objevují. Je to stejné jako s drogami. Teprve pokud se tento problém týká někoho z nás nebo někoho z našeho okolí, začneme se touto problematikou více zajímat.

6 Závěr

Cílem práce bylo poukázat na to, která základní lidská práva nová náboženská hnutí mohou porušovat, a zmapovat povědomí veřejnosti o dodržování lidských práv u NNH. V rámci teoretické i praktické části byl cíl splněn.

V teoretické části byla analyzována data literární i elektronické, které objasnila problematiku NNH. Informace v praktické části práce byly získány kvantitativními i kvalitativními postupy a byly využity techniky ankety, obsahové analýzy a polostandardizovaných rozhovorů. Anketa byla určena obyvatelům měst ČR a ČB, kteří měli objasnit, jaké je povědomí široké veřejnosti o NNH. Pro obsahovou analýzu dat byly vyhledávány články z různých periodik, které se týkaly NNH a porušování lidských práv. Rozhovory byly vedeny se členy NSSJ, kteří jsou členy oficiální registrované církve Ministerstvem kultury, ale veřejností jsou vnímáni jako členové NNH. Vzhledem ke stanoveným cílům byly stanoveny následující hypotézy:

Hypotéza I: U nových náboženských hnutí se můžeme setkat s porušováním některých lidských práv.

Hypotéza byla potvrzena. Z obsahové analýzy je také patrné, že některá NNH lidská práva porušují. Při rozhovorech se členy NSSJ bylo poukázáno na to, že i tato církve některá práva porušuje (např. odmítání krevní transfuze, které může vést k ohrožení zdraví a života).

Hypotéza II: Veřejnost nemá dostatečné povědomí o tom, jaká základní lidská práva mohou některá nová náboženská hnutí porušovat.

Po analýze dat ankety byla hypotéza potvrzena. Lidé si sice uvědomují, že některá NNH mohou být nebezpečná, ale v souvislosti s lidskými právy zmiňovali pouze omezování osobní svobody. Navíc uvažují i o prospěšnosti NNH, což může vést k ještě větší nebezpečnosti. Obsahová analýza dat ukázala, že se lidé mohou dozvědět o nebezpečnosti NNH i z tisku, což by mohlo vést ke zvýšení povědomí v souvislosti se stanovenou hypotézou. Jednotlivé články obsahovaly řadu případů, které byly řešeny policií, což by mohlo veřejnost varovat před vstupem do náboženské společnosti.

Myslím si, že teprve pokud si lidé přečtou o skutečném případě porušování lidských práv NNH, začnou o tom více uvažovat.

Velikým zážitkem pro mě byla návštěva sálu Království v ČR a rozhovory se SJ. Z jejich odpovědí jsem jasně vyčetla, že neví o tom, že jejich učení vede k porušování lidských práv. Oni jsou přesvědčeni, že žijí podle Bible a Božích zákonů, a tudíž je to správné. Ještě více mě zaráží fakt, že jsou registrovanou církví, což by pro řadu lidí znamenalo, že být jejich členem není nebezpečné. Po několika kontaktech a návštěvách této církve jsem dospěla k názoru, že je pro mnoho lidí je (a také by mohlo být) členství lákavé. SJ se k sobě chovají velice přátelsky, téměř jako funkční rodina. Lidé, kteří se ocitli v životní krizi a hledají smysl svého života, by ho mohli najít právě zde, ve skupině, kde by pocítili zájem o svojí osobu.

Protože dochází k porušování práv i registrovanými církvemi, mělo by o této problematice více hovořit. Lidé by měli dostat informace nejen o jejich nebezpečnosti, ale celkově o činnosti i učení, jak z tisku určeného pro širokou veřejnost, tak také z různých dalších materiálů určených ohroženým skupinám, které by mohly být snadno zláhány verbíři. Za nejohroženější skupinu lze považovat děti a mladé lidi, kteří se ocitají v období tápání a hledání smyslu a cíle života, proto by měl být pozornost věnována právě jim.

Při získávání informací potřebných pro tuto práci jsem narazila na skutečnost, že existují v oblasti porušování lidských práv NNH dosud nezmapovaná místa. Předpokládám, že by tato bakalářská práce mohla být vodítkem k vytvoření preventivního materiálu, který by společnost varoval před nebezpečím vstupu do NNH. Velký význam přikládám hlavně názorným příkladům porušování práv, které by mohly vést k lepšímu objasnění této problematiky. V současnosti se stále hovoří o svobodě vyznání, ale je potřeba si uvědomit, že je tato svoboda, kterou některé náboženské skupiny tolik zdůrazňují, některými NNH potlačovány. Z textu tedy jasně vyplývá, že téma NNH je stále aktuální a mělo by se o něm hovořit více než v minulosti, protože na naše území neustále pronikají další nová náboženská hnutí.

7 Seznam použitých zdrojů

1. ABGRALL, J. M. *Mechanismus sekt.* 1. vyd. Praha: Karolinum, 1999. 253 s. ISBN 80-7184-774-7.
2. BARRET, D. V. *Sekty, kulty, alternativní náboženství.* 1. vyd. Praha: Ivo Železný, 1998. 411 s. ISBN 80-240-0066-0.
3. BÜCHNEROVÁ, B. *Co máme vědět o sektách.* 1. vyd. Praha: Amulet, 1999. 127 s. ISBN 80-86299-02-3.
4. *Centrum pro prevenci v oblasti náboženských sekt* [online]. 20.3.2004 [cit. 2009-3-26]. Dostupné z <<http://www.cpons.webpark.cz/>>.
5. DOLISTA, J. - ROUČKOVÁ, D. Děti v sektách. *Kontakt*, 2007, roč. 9, č. 1, s. 141-146. ISSN 1212-4117.
6. DOSKOČIL, O. Respekt k autonomnímu rozhodnutí pacienta motivovaného náboženským přesvědčením. *Studie z bioetiky III: etika v biomedicině a biotechnice.* 1. vydání. České Budějovice: Jihočeská univerzita (České Budějovice). Zdravotně sociální fakulta, 2008. s. 107-111. ISBN 978-80-7394-004-1.
7. DUNOVSKÝ, J. – MITLÖHNER, M. – HEJČ, K. – HANUŠOVÁ – TLAČILOVÁ, J. *Problematika dětských práv a komerčního sexuálního zneužívání dětí u nás a ve světě.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2005. 252s. ISBN 80-247-1201-6.
8. ENROTH, R. *Za novými světy.* 1. vyd. Praha: Návrat domů, 1994. 186 s. ISBN 80-85495-29-5.
9. FARKAŠOVÁ, D. A KOL. *Výzkum v ošetrovatelství.* 1. české vyd. Martin: Osveta, 2006. 87 s. ISBN 80-8063-229-4.
10. HASSAN, S. *Jak čelit psychické manipulaci zhoubných kultů.* 1. vyd. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1994. 286 s. ISBN 80-85880-03-2.
11. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace.* 1. vyd. Praha: Portál, 2005. 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
12. CHMELÍK, J. Sekty. *Kriminalistika*, 2003, roč. 36, s. 1-11. ISSN 1210-9150.

13. JOHN, A. – BUTTERWORTH, J. – LANGLEYOVÁ, M. *Víry a vyznání*. 1. vyd. Bratislava: Slovart, 1993. 197 s. ISBN 80-7145-011-1.
14. KEDEN, J. *Takzvané mládežnické sekty a okultní vlna*. 1.vyd. Bratislava: Lúč, 1990. 182 s. ISBN 80-7114-018-1.
15. KŘEMEN, P. *Boj se sektou. O sektě, která tragicky poznamenala život herečky Mileny Dvorské*. 1. vyd. Praha: DUEL, 1997. 120 s. ISBN 80-902324-4-2.
16. KUSHNER, H. S. *Když se zlé věci stávají dobrým lidem*. 2. vyd. Praha: Portál, 1999. 143 s. ISBN 80-7178-321-8.
17. LANGMEIER, J. – KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 3. vyd. Praha: Grada Publishing, 1998. 344 s. ISBN 80-7169-195-X.
18. LUŽNÝ, D. Stát, média a (nová) náboženství. In *Jaká víra? Současná česká religiozita/spiritualita v pohledu kvalitativní sociologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2004. 115 s. ISBN 80-7330-061-3.
19. *Malý slovník sekt: sekty a nová náboženská hnutí v kontextu tradičních církví*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 143 s. ISBN 80-7192-246-3.
20. NAKONENČÝ, M. *Základy psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2002. 590 s. ISBN 80-200-0689-3.
21. Nechte se vést živým Bohem. *Strážná věž*, 2004, s. 19 – 24.
22. NOVOTNÝ, T. *Přicházejí*. 3. vyd. Praha: Oliva, 1994. 76 s. ISBN 80-901634-0-8.
23. *Obyvatelstvo hlásící se k jednotlivým církvím a náboženským společnostem* [online]. 2003, [cit. 2009-04-21]. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03-obyvateľstvo_hlasici_se_k_jednotlivým_cirkvím_a_náboženským_společnostem>.
24. OPATRNÝ, A. *Sekty jako pastorační problém i úkol* [online]. 2005 [cit. 2009-04-21]. Dostupné z <http://www.knihovna.net/KNIHA/0063_t.htm>.
25. PORTERFIELD, K. M. *O sektách*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1997.
26. PŘIBYL, S. Sekty a právo (I). *DINGIR religionistický časopis o současné náboženské scéně*, 2004, roč. 7, č. 3, s. 74-75. ISSN 1212-1371.

27. PŘIBYL, S. Sekty a právo (II.). *DINGIR religionistický časopis o současné náboženské scéně*, 2004, roč. 7, č. 4, s. 110-113. ISSN 1212-1371.
28. ŘÍČAN, P. *Cesta životem: Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. 390 s. ISBN 80-7367-124-7.
29. ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. 326 s. ISBN 80-7178-547-4.
30. SEKOT, A. *Sociologie v kostce*. 1. vyd. Brno: Paido, 2004. 206 s. ISBN 80-7315-077-8.
31. SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti*. 1. vyd. Brno: Studium, nakladatelství BARRISTER & PRINCIPAL, 2002. 517 s. ISBN 80-86598-65-9.
32. STREATFEILD, D. *Brainwash. Tajná historie ovládnutí mysli*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2008. 411 s. ISBN 978-80-204-1611-7.
33. ŠNÝDROVÁ, I. *Psychodiagnostika*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 144 s. ISBN 978-80-247-2165-1.
34. ŠTAMPACH, O. I. *Sekty a nová náboženská hnutí: naděje a rizika*. 2. vyd. Praha: Oliva, 1995. 15 s. ISBN 80-85942-01-1.
35. ŠVARŤÍČEK, R. – ŠEĐOVÁ, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách: pravidla hry*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0.
36. Úmluva na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny.
37. Úmluva o právech dítěte.
38. Ústava České republiky
39. VÁCLAVÍK, D. *Sociologie nových náboženských hnutí*. 1. vyd. Masarykova univerzita Brno: Malvern, 2007. 150 s. ISBN 978-80-86702-22-3.
40. VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vyd. Praha: Portál, 2008. 870 s. ISBN 978-80-7367-414-4.
41. VELECHOVSKÝ, P. *Víry a vyznání – Nová náboženská hnutí v České republice* [online]. 2005 [cit. 2009-1-12]. Dostupné z <<http://www.viryavyznani.estranky.cz>>.

42. VOJTÍŠEK, Z. Co se slovem „sekta“?. *DINGIR religionistický časopis o současné náboženské scéně*, 2004, roč. 7, č. 4, s. 113-114. ISSN 1212-1371.
43. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 440 s. ISBN 80-7178-798-1.
44. VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Netradiční náboženství u nás*. 1. vyd. Praha: Dingir, 1998. 137 s. ISBN 80-902528-0-X.
45. Všeobecná deklaráce lidských práv.
46. WIEBEUS, Hans-Otto. *Sekty a lovci duší*. 1. vyd. Plzeň: NAVA, 2006. 295 s. ISBN 80-7211-224-4.
47. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
48. Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod.
49. Zákon č.3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů.
50. ZBÍRAL, D. *David Zbiral* [online]. 2006 [cit. 2009-1-12]. Dostupné z: <<http://www.david-zbiral.cz/NNHuvod.htm>>.

8 Klíčová slova

lidská práva

nová náboženská hnutí

sekty

9 Přílohy

Příloha 1: Anketa pro obyvatele města Český Krumlov a České Budějovice

Příloha 2: Přehled NNH, které mají finanční prospěch ze svých členů

Příloha 3: Záznamový arch rozhovorů pro svědky Jehovovi

Příloha 1: Anketa pro obyvatele města Český Krumlov a České Budějovice

Dobrý den,

jmenuji se Michaela Nagyová a studuji 3. ročník Zdravotně sociální fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Chtěla bych Vás poprosit o vyplnění následující ankety, jejíž výsledky budou použity pro zpracování mé bakalářské práce na téma „Nová náboženská hnutí v souvislosti s dodržováním lidských práv“.

Anketa je samozřejmě anonymní, proto Vás chci požádat, abyste se nebáli odpovídat pravdivě a podle skutečnosti.

Předem Vám děkuji za věnovaný čas a ochotu k vyplnění ankety.

Instrukce k vyplnění:

Odpovědi kroužkujte.

Pokud není uvedeno jinak, zakroužkujte v každé otázce vždy jen jednu správnou odpověď.

Slovní odpovědi pište hůlkovým písmem.

1. Víte o tom, že existují různá nová náboženská hnutí?
 - a) ano
 - b) ne

2. Jaká nová náboženská hnutí se objevují ve Vašem okolí? (můžete označit více odpovědí)
 - a) Svědkové Jehovovi
 - b) Satanismus
 - c) Adventisté sedmého dne
 - d) Haré Kršna
 - e) Mormoni
 - f) Scientologická církev
 - g) Církev sjednocení (Monisté)
 - h) Rodina (Děti Boží)
 - i) Transcendentální meditace
 - j) jiné (uved'te jaké):.....

3. Máte sám/a nějakou osobní zkušenost s novým náboženským hnutím?
 - a) ano, mám (uved'te název hnutí či sekty):.....
 - b) ne, nemám

4. Myslíte si, že mohou být nová náboženská hnutí něčím nebezpečná?
 - a) ano, myslím (uved'te jak a čím):
.....
.....
 - b) ne, nemyslím

5. Myslíte si, že mohou být nová náboženská hnutí něčím prospěšná?

a) ano, myslím (uved'te jak a čím):

.....

.....

b) ne, nemyslím

Příloha 2: Přehled NNH, které mají finanční prospěch ze svých členů

<u>Přehled nových náboženských hnutí, která mají/nemají finanční prospěch ze svých členů</u>			
Název NNH	Finanční prospěch	Forma zisku	Poznámka
Antroposofie	ne		
Brahma Kumaris	ano	odevzdání majetku	
Davidiáni	ano	odevzdání majetku	
Hare Kršna	ne		
Hnutí sv. Grálu	ne		
Hnutí víry	ne		
Chrám slunce	ano	odevzdání majetku	
Imanuelité	ano	odevzdání majetku	
Moonovo hnutí	ne		
Mormoni	ano	odvod desátku	
Nebeská brána	ano	odevzdání majetku	
New Age	ne		
Óm šinrikjó	ano	odevzdání majetku	
Rodina	ano	odevzdání majetku	
Rosenkruciánství	ano	členské příspěvky	
Satanismus	ano	členský příspěvek v případě registrace	členy vybírá velebněz na základě dotazníku
Scientologie	ano	poplatky za kurzy	
Sekta Ch. Mansona	ano	odevzdání majetku	
Spolek svobodných zednářů	ano	členské příspěvky	

Sri Chinmoy	ne		členy jsou převážně vzdělaní lidé
Svatyně lidu	ano	odevzdání majetku	
Svědci Jehovovi	ne		
Vesmírní lidé	ne		tiskne velké množství materiálu - není známo, z čeho ho financuje
Zenový Buddhismus	ne		členy jsou převážně vzdělaní lidé

Zdroj: SEKOT, A. Sociologie v kostce. Brno: Paido, 2004. 206 s. ISBN 80-7315-077-8.

Příloha 3: Záznamový arch rozhovorů pro svědky Jehovovi

Záznamový arch pro rozhovor

1. Prosím o sdělení následujících údajů:

Pohlaví: muž
žena

Věk:

Vzdělání:

2. Jak dlouho jste členem této náboženské skupiny?

3. Jak došlo k prvnímu kontaktu s tímto náboženským hnutím, případně kdo byl iniciátorem prvního setkání?

4. Kolik Vám bylo let v době prvního kontaktu?

5. Měli jste o činnosti této skupiny informace před tím, než Vás poprvé její členové sami oslovili? Pokud ano, od koho jste tyto informace získali?

6. Co bylo pro Vás osobně nejvíce lákavé na členství v této skupině?

7. Myslíte si, že na Vás členství v této skupině nějak negativně ovlivnilo? (hodnotový žebříček, zvyky, vztahy s blízkými lidmi, situace v rodině, jiné problémy atd.)?

8. Z jakého důvodu nechcete přijímat krevní transfúzi? A co Vaše dítě. Odmítla /odmítl byste podat krev v případě přímého ohrožení jeho života? Transplantace? Očkování? Pravidelná návštěva praktického lékaře?

9. Odmítáte účast na politické správě, vyhýbáte se vojenské službě. Můžete mi vysvětlit důvody?
10. Vaše náboženská společnost odmítá slavit Vánoce, narozeniny, svátky, svatby a tak dále. Můžete mi Váš postoj vysvětlit? Jak snáší tuto skutečnost Vaše dítě z hlediska přijímání dárků, vánoční atmosféry a podobně?
11. Jakou školu navštěvuje Vaše dítě? Jak Vaše dítě tráví volný čas? Účastní se školních akcí a výletů? Dovolil/a byste mu studium na VŠ? Četl/a jste svému dítěti před spaním pohádky?
12. Jakým způsobem reaguje na Vaši víru většinová společnost? Proč?
13. Jak chápete pojem nové náboženské hnutí? I když je Vaše náboženská společnost registrovaná církev, ve společnosti je označována novým náboženským hnutím. Co si o tom myslíte?